

JAKTEN PÅ DE GODE LØSNINGENE

*Om kriterier for godt samarbeid mellom
spesialpedagogiske team og pedagogisk psykologisk tjeneste*

KJERSTI RUUD

Masteroppgave i spesialpedagogikk
Det utdanningsvitenskapelige fakultet
Institutt for spesialpedagogikk

UNIVERSITETET I OSLO

Høsten 2011

Sammendrag

Bakgrunnen for oppgaven er mine vekslende erfaringer med samarbeidet mellom spesialpedagogiske team i skolen (SPT) og deres PPT- kontor, samt positive erfaringer fra praksisopphold ved et annet PPT-kontor.

Formålet med oppgaven er å se på hvilke positive grep som har blitt gjort for å utvikle et godt samarbeid mellom SPT og PPT, og hvilke kriterier og gode løsninger jeg finner her. På grunnlag av tema, bakgrunn og formål kom jeg frem til følgende tittel og problemstilling: ***”Jakten på de gode løsningene. Om kriterier for godt samarbeid mellom spesialpedagogiske team og pedagogisk psykologisk tjeneste”.***

Teorikapittelet viser til lov og forskrifter som både direkte og indirekte styrer PP-tjenesten gjennom Håndboken for PP-tjenesten 2001, og med veiledningshefte om spesialundervisningen i grunnskolen 2004. Videre relevant teori er forskning av Kari Martinsen, Hilton Davis, E. O. Eriksen og Jan Spurkeland. De er opptatt av spørsmål som: Hvordan vi ser på hverandre i et samarbeid, hvilke modeller vi kan dra nytte av for å utvikle et godt samarbeidsklima, hva relasjonsbygging har å si og hvordan vi kan få hjelp til å utvikle en god dialog. SAMTAK, et nasjonalt kompetanseutviklingsprogram for PPT og skoleledere, har gitt hjelp til kommunene ved å sette lys på hvordan PPT og skolen skal vektlegge arbeidet sitt på systemnivå mer enn på individnivå. Om det har skjedd endringer hos PPT og i skolen etter SAMTAK, viser også nyere forskning hos Ingrid Fylling. I oppgaven går jeg mer innenfor veggene i skolen og ser på hvorvidt det har skjedd en positiv utvikling i samarbeidet mellom SPT og PPT.

Metodedelen viser hvordan det kvalitative intervjuet blir brukt. Der legges det vekt på åpne spørsmål til samtale, semistrukturert intervju, og informantene kan få gi sine svar gjennom tykke beskrivelser. Verdifull teori finner vi hos Monica Dalen, Steinar Kvale og Edvard Befring.

Analysedelen bruker intervjuguiden som inndeling i tre tema, som er bakgrunnen for oppbyggingen av selve analyse- og drøftingskapittelet:

Tema 1: PP-tjenesten sin organisering av samarbeidet i forhold til skolen og omvendt. Daglig leder sitt ansvarsområde i dette forholdet.

Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

Tema 3: Mulige løsninger eller tiltak?

Drøftingene legger vekt på å sees i sammenheng med teorien. Hvert tema blir drøftet hver for seg. I dataene fra intervjuundersøkelsen vises kriterier og gode løsninger i samarbeidet mellom SPT og PPT.

Resultatene viser at skole og PPT ser ulikt på hverandre når det gjelder hvorvidt det har skjedd endringer i samarbeidet de siste årene. Undersøkelsen viser for øvrig at det har skjedd endringer hos begge parter, om enn noe ulikt. Videre kommer det frem mange gode løsninger i samarbeidet og begge parter kom med klare viktige kriterier for å videreutvikle et godt samarbeid.

Ved veis ende avslutter jeg med en oppsummering av funnene og konkluderer med hva som er kriteriene og de gode løsningene i et godt samarbeid, samt endringer i samarbeidet de siste årene.

Forord

”Forskning er å orientere seg inn i eit uoversiktleg terreng for å oppdage, kartlegge og analysere med det utvetydige formålet å lære noko nytt - å vinne innsikt” (Befring 2002:15).

”PP-tjenesten står til en viss grad på utsiden av de virksomheter de er en del av. Dette er en organisatorisk utfordring, men samtidig gir det PPT både et indre og et ytre blikk på det som skjer i skoler og barnehager”(Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:22).

”Tverretattlig samarbeid er ikke en oppgave, men mer en metode for å løse oppgaver” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:23).

”God samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har en felles forståelse av..” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:53).

Takk til kollokviegruppen som kom med gode, faglige innspill i startprosessen min, og sammen var vi gode samtalepartnere for hverandre underveis. Nå er vi alle i mål. Takk til veilederne mine: Bjørn Hasselgård som fulgte meg et stykke av veien i oppstarten av hele prosessen med gode faglige råd og som delte av sin kunnskap og kloke veiledning. Stor takk til Linda Arnesen som fortsatte veiledningen med grundighet, tålmodighet og ikke minst konstruktivitet hele veien. Takk for positiv inspirasjon og gode oppmuntringer. Takk for gode skrivesøkker.

Takk til Solveig-Elin for kreativ oppmuntring. Takk til Anders og Kristian for stor tålmodighet og god service under en intens skriveprosess. Takk til Andreas og Solveig som var med i heiagjengen. Takk for mange interessante samtaler og god hjelp til å innhente relevant litteratur, til og med helt fra Bodø.

På grunn av sykdom ble oppgaven min levert høsten 2011.

Bergen, november 2011.

Kjersti Ruud.

Innhold

SAMMENDRAG	2
FORORD	4
INNHold	5
1. INNLEDNING	9
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	9
1.2 MÅLET MED OPPGAVEN.....	12
1.3 PROBLEMSTILLINGEN	13
2. TEORETISK REFERANSERAMME.....	15
2.1 SAMARBEID OG SAMHANDLING, EN PROSESSORIENTERT ARBEIDSMÅTE	15
2.1.1 Hva er samarbeid?.....	16
2.1.2 Hva tenker jeg om samarbeid forhold til teori ?	17
2.1.3 Hva har andre sagt om samarbeid?.....	18
2.1.4 Er samarbeid og samhandling det samme?	19
2.1.5 "Det doble blikk"	19
2.1.6 Relasjonskompetanse	21
2.1.7 Partnerskapmodellen	22
2.1.8 Ekspertmodellen.....	23
2.1.9 Verkstedsmodellen – en kommunikasjonsmodell	24
2.1.10 Taus kunnskap.....	25
2.2 OPPLÆRINGSLOVEN.....	27
2.2.1 Lover og forskrifter	28

2.2.2	<i>Stortingsmelding nr.23 "Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilde behov" (1997-1998)</i>	28
2.2.3	<i>Håndbok for PP-tjenesten -2001</i>	29
2.2.4	<i>Veiledningshefte "Spesialpedagogikk i grunnskolen og videregående opplæring" (Revidert utgave 2004)</i>	30
2.3	PPT.....	31
2.3.1	<i>Håndboken for PP-tjenesten</i>	32
2.3.2	<i>Individrettet- og systemrettet arbeid</i>	33
2.3.3	<i>SAMTAK- evaluering av SAMTAK (2003 og 2005)</i>	35
2.4	SPESIALPEDAGOGISKE TEAM I GRUNNSKOLEN	37
3.	FORSKNINGSMETODE	39
3.1	VALG AV FORSKNINGSMETODE.....	40
3.1.1	<i>Intervju som metode</i>	40
3.2	UTVALGET.....	42
3.2.1	<i>Hvordan gå frem for å finne mine informanter</i>	43
3.3	INTERVJUGUIDEN	44
3.4	GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN	47
3.4.1	<i>Informasjon og kontaktetablering</i>	47
3.4.2	<i>Gjennomføring av undersøkelsen og presentasjon av intervju</i>	48
3.4.3	<i>Transkribering</i>	53
3.4.4	<i>Etiske hensyn</i>	54
3.5	UNDERSØKELSENS PÅLITELIGHET OG GYLDIGHET.....	55
3.5.1	<i>Validitet</i>	56
3.5.2	<i>Reliabilitet</i>	57
3.5.3	<i>Generalisering</i>	58

3.5.4	<i>Metodekritikk</i>	58
4.	RESULTATER OG DRØFTING	60
4.1	TEMA 1: ORGANISERING AV SAMARBEIDET	61
4.1.1	<i>De ulike lederne for skolenes spesialpedagogiske team om organisering av samarbeid</i>	61
4.1.2	<i>Drøfting av funnene:</i>	63
4.1.3	<i>De ulike rektorene ved skolene om organisering av samarbeid</i>	65
4.1.4	<i>Drøfting av funnene:</i>	68
4.1.5	<i>De ulike PPT-lederne om organisering om samarbeid med skolen</i>	70
4.1.6	<i>Drøfting av funnene:</i>	72
4.2	TEMA 2: SAMARBEID ELLER SAMHANDLING?	75
4.2.1	<i>De ulike lederne for skolenes spesialpedagogiske team om samarbeid eller samhandling</i>	75
4.2.2	<i>Drøfting av funnene:</i>	77
4.2.3	<i>De ulike rektorene ved skolene om samarbeid og samhandling</i>	78
4.2.4	<i>Drøfting av funnene:</i>	80
4.2.5	<i>De ulike PPT-lederne om samarbeid og samhandling</i>	82
4.2.6	<i>Drøfting av funnene:</i>	84
4.3	TEMA 3: MULIGE LØSNINGER ELLER TILTAK?	86
4.3.1	<i>Ledere for skolenes spesialpedagogiske team om mulige løsninger eller tiltak</i>	86
4.3.2	<i>Drøfting av funnene:</i>	87
4.3.3	<i>Rektorene ved skolene om mulige løsninger eller tiltak</i>	89
4.3.4	<i>Drøfting av funnene:</i>	90
4.3.5	<i>PPT-lederne om mulige løsninger eller tiltak</i>	92
4.3.6	<i>Drøfting av funnene:</i>	93
4.4	VEIEN VIDERE - OPPSUMMERING	94

5.	<i>AVSLUTNING</i>	97
6.	KILDELISTE	98
7.	VEDLEGG	101

1. INNLEDNING

Utgangspunktet for min masteroppgave i spesialpedagogikk var tanker omkring temaet: *Spesialpedagogisk team i grunnskolen og PPT*. Jeg ville dra på jakt etter gode løsninger eller finne *suksesskriterier* i samarbeidet mellom spesialpedagogisk team i grunnskolen og deres Pedagogisk Psykologisk Tjeneste kontor. Faglig enhet for PP-tjenesten har gitt ut en egen håndbok: Håndbok for PP-tjenesten, Læringssenteret (LS) 2001. Her finner vi blant annet retningslinjer, lover og forskrifter for PPT sitt arbeid og samarbeid med de ulike instanser og etater. I denne håndboken er uttrykket: *spesialpedagogisk team*, lite brukt, men boken snakker mer om samarbeid med skole og barnehage. Mange kommuner har fastsatt at deres skoler skal opprette et spesialpedagogisk team for å ivareta det spesialpedagogiske arbeid ved skolen, der rektor er ansvarlig. I oppgaven videre forkorter jeg noen ganger spesialpedagogisk team til SPT. Videre holder jeg meg til de forkortelsene som håndboken for PP-tjenesten har, samt PPT. Vi finner begge forkortelsene i håndboken.

Jeg er utdannet førskolelærer med følgende videreutdanning: grunnfag i Kristendom, Religion og Livssyn, Engelsk, Innvandrerkunnskap og 6-10 års pedagogikk. Videre fortsatte jeg mine studier med Pedagogikk grunnfag og mellomfag, der jeg valgte en fordypning i Spesialpedagogikk. Dette studiet førte meg videre til masterprogrammet i Psykososiale vansker og Rådgivning innenfor spesialpedagogikk. Som øvingslærer har jeg også fått med meg studiet i Pedagogisk veiledning.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Med min yrkesbakgrunn som førskolelærer og med aktuell videreutdanning for undervisning i skole, har jeg hatt grunnskolen som mitt arbeidssted siden 1997. Jeg har arbeidet som lærer og spesialpedagog ved fem forskjellige skoler i inn- og utland.

Bakgrunnen for temaet i denne oppgaven er mine vekslende erfaringer med samarbeidet mellom spesialpedagogisk team i skolen og deres PPT -kontor, samt positive erfaringer fra praksisopphold ved et annet PPT-kontor. Erfaringer viser meg at det innen en kommune er det flere måter å gjennomføre dette samarbeidet på. I løpet av mine studier med fordypning i spesialpedagogikk på masternivå har jeg skrevet og notert mange mulige forslag til tema for min masteroppgave. For hvert tema som vi har vært innom i studiet har tankene brakt meg tilbake til opplevelser i skolen, som i *sakte kino*. Jeg har begynt å forstå situasjoner som jeg har vært borti gjennom mitt arbeid som førskolelærer og lærer. Flere praksisperioder fikk vi ha ved ulike institusjoner. Noen ganger har jeg hatt disse arbeidsplassene i øyekroken og sett dem fra sidelinjen. Andre ganger har det blitt muligheter for å samarbeide, dog med ulikt resultat. Mange spørsmål har dukket opp gjennom min yrkeserfaring. Hvorfor og hva er de spørreordene som er blitt mest brukt. Hva er det som egentlig skjer i dette systemet? Eller hva er det som tilsynelatende ikke skjer og hvorfor?

Mangler jeg innsikt, visdom, kunnskap og forståelse? Gjennom studier og arbeid med faglitteratur har jeg fått mange svar. Særlig frustrerende har det vært å arbeide med elever som ikke har fått den hjelp de har krav på og behov for. Dette er barn med spesielle behov. Kanskje går mye for sent igjennom systemet og skadene for barnet kan bli større enn nødvendig?

Med spesialpedagogikk som ett av mine hovedfelt har jeg alltid vært knyttet opp mot det spesialpedagogiske team ved den enkelte skole, om enn i noe ulik grad.

Å være knyttet opp mot spesialpedagogisk team ved skolene har gitt meg muligheter til å bli kjent med PP-tjenesten sitt arbeid ved den enkelte skole. Her har jeg erfart store forskjeller i måten å løse samarbeidet på. Her fikk jeg også litt kjennskap til SAMTAK som var et nasjonalt kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten og skoleledere i 2000- 2002 og som ble ferdig evaluert i 2003 og 2005. (Lie, Tharaldsen. Nesvåg, Olsen, Befring 2003). Jeg var spent på utviklingen videre. Ville dette programmet være med på å gi en positiv endring i samarbeidet mellom skolen og

PPT? Ser vi gode løsninger på samarbeidet i dag, flere år etter evalueringen av SAMTAK?

Som lærer har jeg stort sett vært klassestyrer for store klasser på 28 elever. I dag kan vi noen steder være kontaktlærere for mindre grupper med elever. Elevkasus i klassene mine gjorde at jeg fikk tett samarbeid med det spesialpedagogiske tilbudet ved den enkelte skole. På denne måten lærte jeg å kjenne til mange forskjellige måter å løse dette samarbeidet på. En liten historie fra hverdagen kan være med å belyse dette:

”Knut skal begynne i 3. klasse. Allerede i første klasse hadde han vansker med å huske bokstavene han lærte. Han klaget på at de ”fløy gjennom hodet”. Han var urolig på stolen sin daglig og levde ofte i sin egen verden. Når læreren spurte om noe som handlet om dagens tema, var Knut rask med å rekke opp hånden. Det han fortalte hadde ikke noe med spørsmålet å gjøre. Likevel viste Knut at han hadde mye kunnskaper om det han fortalte. Knut greide ikke å lære å lese, og hadde i det første skoleåret sitt fremdeles problemer med å skrive navnet sitt selv.

På slutten av første klasse leverte læreren hans inn en bekymringsmelding til SPT i samråd med mor. Da andre klasse begynte ventet læreren på råd og veiledning fra SPT. Det endte med at læreren måtte etterlyse saken flere ganger. Før jul fikk læreren lagt henvisningspapirer til PPT i hyllen sin. Ingen kom inn i klassen for å gjøre sine observasjoner. Lærer og mor var raske til å fylle ut alle skjemaer slik at rektor kunne sende papirene videre til PPT. Dette ble gjort før jul. Før påske fikk læreren beskjed om at PPT skulle komme og snakke med lærer samt observere eleven i klasserommet. Da lærer kom på møtet, kom det beskjed at PPT ikke kunne komme i dag allikevel. Møte ble utsatt på ubestemt tid. PPT sin representant jobbet i 50 % og kunne derfor bare komme til skolen en gang pr.måned. I slutten av april kom PPT. Dette møte var svært nyttig. Læreren fikk svar på mange av sine spørsmål og fikk gode råd og god veiledning. Nå ble det fortgang i saken, sakkyndig rapport kom til skolen 2.juni og skolen fikk laget en IOP som gjelder for 3.klasse.

Nå har Knut lært seg å lese med god hjelp fra mor. Han får tilpasset lekser i norsk og matematikk. Mor forteller at det er mye mas hjemme med leksene. Læreren til Knut skal gå ut i permisjon fra 1.september”.

Det kunne til tider være forvirrende at oppgavene innenfor det spesialpedagogiske arbeid ved den enkelte skole var så ulikt løst. Erfaringer lærte meg at det tok *lang tid* fra en lærer sammen med foreldrene meldte en elev opp til PPT og inntil PP-rådgiveren kom til samtale med læreren og avtalte tid for observasjoner i klassen. Gjentatte ganger ble læreren gitt et tidspunkt som fortalte at *i morgen* kommer PPT. Flere ganger ble dette møte avlyst når dagen kom. Spørsmålet vi sto igjen med var nettopp dette: Er ikke denne saken viktig likevel? Sakkyndig rapport lot vente på seg. Kanskje hadde denne eleven fått ny lærer før noe skjedde. Læreren erfarte at det ble vanskelig å følge opp en slik sak, - en slik elev. Sjelden kom det tilbakemeldinger fra spesialpedagogisk team. Jeg undret meg og lurte ofte på hva de gjør der? Finnes der ingen måter eller gode rutiner der informasjon kan bli overlevert fra PPT via det spesialpedagogiske teamet ved skolen, til den læreren som arbeider i klasserommet med denne eleven med særskilte behov? Hvordan fungerer dette samarbeidet? Dette førte til mange spørsmål og tanker som igjen har ført meg til valg av dette temaet og problemstilling i denne oppgaven.

På en praksisplass øynet jeg muligheter. Her skjedde det noe. Vi kunne se frukter av godt samarbeid. Hvorfor fikk de det til her? Hva hadde ført til denne endringen? Hvilke grep hadde de gjort? Dette gjorde meg nysgjerrig. Jeg vil *jakte* på de gode løsningene i samarbeidet mellom PPT og det spesialpedagogiske teamet i skolen.

1.2 Målet med oppgaven.

Jeg har stor tro på at det finnes og at det kan skapes gode løsninger for et godt samarbeid mellom det spesialpedagogiske team i grunnskolen og deres PPT-kontor. Jeg er nysgjerrig på hva jeg kan finne ut. Dette inspirerer og engasjerer meg. Målet med denne oppgaven er å hente ut mest mulig kunnskap som vil gi meg svar på min

problemstilling. På denne måten kan jeg og de rette instanser finne ideer og bli inspirert til å ta de gode løsningene i bruk.

Jeg ønsker å utføre en intervjuundersøkelse for å finne hvilke ulike kriterier som er lagt vekt på for å få til et godt samarbeid mellom PPT og det spesialpedagogiske teamet ved den enkelte skole. Dersom jeg finner gode løsninger i dette samarbeidet, ønsker jeg å dele det med andre kollegaer og medarbeidere i skolen og i PPT gjennom min masteroppgave. Jeg velger å fokusere på *positive* løsninger. I seg selv er det et *snevert* område jeg fokuserer på, men ikke mindre viktig.

1.3 Problemstillingen

På grunnlag av tema, bakgrunn og formål har jeg kommet fram til denne problemstilling:

”HVILKE KRITERIER ER VIKTIGE FOR Å FÅ TIL ET GODT SAMARBEID MELLOM SPESIALPEDAGOGISK TEAM OG PEDAGOGISKE PSYKOLOGISKE TJENESTE?”

Oppgavens problemområde blir knyttet til samarbeidet mellom det spesialpedagogiske teamet i grunnskolen og Pedagogisk Psykologisk Tjeneste. Mye har skjedd siden vi leste St.meld.23 (1997-1998) ”Om opplæring av barn, unge og vaksne med særskilte behov” og til vi mottok ”Evalueringsplan for SAMTAK” (2005). Jeg vil fokusere på det som har skjedd etter dette, og se etter løsningsmuligheter i noen ulike kommuner.

Med ordet *kriterier* som jeg bruker i min problemstilling mener jeg *den stander og de kjennetegn* som er brukt om å sette opp en felles mal for godt samarbeid. Disse kriteriene vil da bli å finne i den samarbeidsmodellen som gruppen eller

arbeidsfellesskapet har bestemt seg for å bruke som en rettesnor for deres samarbeid og som vil ligge til *grunn for videre vurdering* (Bø, Helle 2002:136).

Jeg tror dette blir spennende å arbeide med. Når det gjelder forskning under dette område fant jeg først to hovedfagsoppgaver fra 1999 der alle undersøkelsene er gjort i Oslo. De har begge tatt utgangspunkt i en kvantitativ undersøkelse (Brydøy, 1999 og Øverøyen, 1999). Videre finner vi flere masteroppgaver som tar opp tema om samarbeid mellom skolene og PPT, men de blir sett på i forhold til ulike perspektiver som i for eksempel i forhold til bruk av ART som metode (Trulsen, 2007). Jeg peker også på noen få punkter i SAMTAK sine evalueringsrapporter, men tyngden av min forskning dreier seg om noen hovedpunkter i Håndboken for PP-tjenesten. Dette er noe av mitt utgangspunkt i min masteroppgave å finne. Når det gjelder nyere forskning av samarbeid med PPT og deres samarbeidspartnere finner vi at Ingrid Fylling ved Nordlandsforskning i Bodø har kommet med flere bøker, samt sin doktoravhandling i 2008. Et sentralt funn i hennes studie er at ulike forskjeller i hovedsak handler om ulike ressursfordelingsmodeller i kommunal skoleforvaltning. Her setter hun bl.a. fokus på samarbeid mellom foreldre, skole og elever som får spesialundervisning. Hun viser til at foreldre får liten innflytelse på innhold og fokus i barnas opplæring. (Fylling, 2008). Videre peker hun på evaluering av samarbeidsformer mellom forskning, utdanning, praksis og brukerne (Fylling, 2009). Fylling peker også på evaluering av modellprosjektet som ”Faglig løft for PPT” (Fylling, 2010). Blir det satt noe fokus på samarbeidet mellom SPT og PPT ? Det gjenstår å se. Denne forskningen som jeg her har tatt frem har satt fokus på skolen og det spesialpedagogiske arbeid og har fått noe betydning for min undersøkelse som også blir en del av dette. Jeg velger å gå mer inn i arbeidet *innenfor* skolens vegger og fokuserer på de stander og kjennetegn for positivt samarbeid som jeg finner både hos SPT og PPT.

2. TEORETISK REFERANSERAMME

I dette kapitlet vil jeg peke på relevant teori som kan være med å belyse og underbygge spørsmålene under problemstillingen. Mitt valg av teori er forskning av Kari Martinsen (2000), Hilton Davis (1995), og Jan Spurkeland (2004 og 2005) med flere, som har gjort meg nysgjerrig og vist meg nye måter å tenke på. Dette er nyttig å drøfte og videre kan det gi meg nye innfallsvinkler til å utføre mitt arbeid på i et positivt samarbeid med flere.

Når det gjelder oppbygging av oppgaven valgte jeg verdifull teori hos Monica Dalen (2004) og Steinar Kvale (2005) samt Edvard Befring(2006).

Av nyere forskning har jeg til slutt blitt oppmerksom på Ingrid Fylling (2008/2009) sitt forskningsarbeid.

2.1 Samarbeid og samhandling, en prosessorientert arbeidsmåte

Hva er samarbeid?

Hva tenker jeg om samarbeid i forhold til teori?

Hva sier andre om samarbeid?

Er samarbeid og samhandling det samme?

Gjennom disse spørsmålene vil jeg her hente frem noen svar.

2.1.1 Hva er samarbeid?

Å finne en definisjon på samarbeid og samhandling var ikke så lett som jeg trodde. Mange har sagt og skrevet mye om samarbeid og samhandling. Jeg fant noen forsøk på å definere disse to ordene:

Definisjon av samarbeid slik vi finner det hos Askeheim 1998: ” *Samarbeid blir definert som samspill, kompaniskap og det å jobbe sammen* ” (her i Glavin og Erdal 2000:26).

Samarbeid er når man i ulike sammenhenger inngår en avtale om å samarbeide om en felles sak. Det kan til og med ligge i vår stillingsinstruks at vi skal være i et samarbeid om en felles sak. Andre ord for samarbeid slik vi finner det i bokmålsordboka: ” *det å arbeide i fellesskap* ” (Wangensteen 2009:859).

Definisjon av samhandling slik vi finner det i Samhandlingsreformen innenfor helse- og omsorgstjenester (St.meld.47,2008-2009:13): ” *Samhandling er uttrykk for helse- og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg i mellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte* ”.

Vi ser her at samhandling benyttes om koordinasjon og gjennomføring av aktiviteter i en prosess der ingen enkeltperson eller institusjon har et totalansvar for prosessen, og hvor koordinasjonen og gjennomføring av aktivitetene derfor må finne sted i felles forhandlinger mellom aktørene.

Andre ord for samhandling slik vi finner det i bokmålsordlisten er: ” *samspill, vekselvirkning og interaksjon* ” (Hjulstad, Sødal, 2001:330).

Gjennom avisene og nyhetssendingene på tv, fikk vi sommeren og høsten 2009 høre og lese fra helsesektoren at ordet samhandling ble tatt mye i bruk av vår tidligere helse- og omsorgs minister Bjarne Håkon Hansen. I juni 2009 la regjeringen vår frem en stortingsmelding om Samhandlingsreformen (St.meld.47, 2008-2009). Et av målene er at reformen *skal bygge bro* mellom helse- og omsorgstjenestene i

kommunene og på sykehusene. Intensjonen er at det skal på denne måten bli lønnsomt for kommunene å satse på forebyggende helsetjenester og dermed dempe behovet for sykehustjenester. I denne nye helsereformen blir ordet *samhandling* tatt i bruk, og de kaller selve reformen i stortingsmeldingen for ”Samhandlingsreformen”. I avisen Bergens Tidende (B.T. 11.06. 2009:29) finner vi en kronikk skrevet av Elisabeth Haugland, høyskolelektor, HiB. Hun peker på at erfaringskunnskap tilsier at tjenesten til brukerne blir bedre med mer og bedre samarbeid på tvers av profesjonene. Hun peker på at samarbeid på tvers av profesjoner må læres i grunnutdanningen. Dette blir sagt om de ulike etatene som samarbeider innenfor helse, men kjenner vi oss ikke igjen. Kunne vi ikke sagt det samme innenfor vårt pedagogiske arbeid? Jeg legger merke til formuleringen: ”Samhandling er å bygge bro” mellom de samarbeidende parter. Å bygge bro mellom PP-tjenesten og skolen er nettopp det vi vil. Er det ikke det som skjer, med det samme mål å forebygge?

2.1.2 Hva tenker jeg om samarbeid forhold til teori ?

Når jeg tenker på samarbeid, ønsker jeg å tenke positivt. Det skal bli flott å dele ansvaret med flere. Vi kan fordele oppgavene og ansvaret oss imellom og dermed gjøre arbeidet lettere. Vi kan komme med mange flere ideer og vi kan hjelpe hverandre og gi hverandre råd og veiledning. Vi kan dele erfaringer. I et samarbeid kan vi opparbeide oss en ide-bank. Vi kan oppleve å gi hverandre god støtte, ros og oppmuntring. Vi kan erfare respekt for hverandre som fagperson og som menneske. Vi kan oppleve oss selv som verdifulle og at våre tanker og ideer, og ikke minst vår kompetanse blir lyttet til. Når vi sitter rundt samme bord på møtene våre, kan vi lytte *og se på* hverandre med anerkjennelse. (Martinsen, 2000). En samtale” under fire øyne” er et ordspill/ordtak. Men det å øve opp vår øyenkontakt i et møte, kan være med å skape trygghet og en god atmosfære. (Martinsen, 2000). Vi kan se med forventning på hverandre og dra nytte av hverandres kompetanse. Her kan ulike prosjekt på arbeidsplassen gro frem og bli gjennomført. Her kan vi se gode løsninger og vellykkete resultater. Selv om samarbeidet er godt, kan det likevel være tungt,

vanskelig og rett og slett hardt arbeid, men vi spiller på samme lag og kan ha opparbeidet oss gode relasjoner (Davis, 1995).

Enhver medalje har en bakside. Samarbeid kan oppleves både frustrerende og vanskelig. Særlig hvis vi ikke passer sammen. Det kan bety at en aktør kan være perfeksjonist og stresser med at alt må være korrekt på den måten som hun/han mener er korrekt. Denne personen kan kanskje også være dominerende i samarbeidet (Davis, 1995). Vi forstår rett og slett ikke hverandre og snakker forbi hverandre. Vi kan oppleve at vi rett og slett blir overkjørt av de andre sine meninger og vi *kan bli oversett* og oppleve oss ekskludert i det fellesskapet som sitter rundt bordet. Iblant kan det oppleves som en maktkamp (Spurkeland, 2005). En eller begge parter er stive og vil ha det på sin måte og vil ikke gi seg. Det kan oppleves som om noen motarbeider oss og hindrer oss i samarbeidet. Der er ingen vilje til å tilgi og begynne på nytt. Her merker vi hva det vil si å være i relasjon til hverandre uten å få til et resultat (Spurkeland, 2005). Her bør vi lære om kommunikasjon og hvordan vi kan ta og gi veiledning. Kanskje en medarbeidersamtale er på sin plass her?

2.1.3 Hva har andre sagt om samarbeid?

Faglig enhet for PP-tjenesten legger til rette for systemrettet arbeid og bruker ordene tverretatlig samarbeid og tverrfaglig samarbeid, der vi blir oppfordret til å samhandle oss i mellom, i skolen og i PP-tjenesten. Her ser vi at de vektlegger tverretatlig samarbeid som selve metoden for samarbeidet skole/PPT:

*“Tverretatlig samarbeid er ikke en oppgave, men mer **en metode** for å løse oppgaver”* (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:23).

”Å bli respektert handler om å bli sett på som en likeverdig part i et samarbeid. Et likeverdig samarbeid forutsetter at de samarbeidende parter er jevnbyrdige” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:33).

*”God samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har **en felles forståelse..**”* (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:53).

Som jeg pekte på ovenfor her, er en felles forståelse, en felles plattform et viktig kriterie for god samhandling slik som den faglige enheten for PP-tjenesten sier.

Helse- og omsorgsministeren pekte i samhandlingsreformen på at ett av målene må være ”å bygge bro mellom de samarbeidende parter” og etater. (BT, 11.juni-2009:29)

2.1.4 Er samarbeid og samhandling det samme?

Dette var et av mine spørsmål som jeg stilte da jeg var ute og gjennomførte mine intervjuer. Dette vil jeg drøfte videre i kapittel fire og ta frem de funn jeg fant i min analyse.

Jan Spurkeland sier at: ”Kjernen av relasjonskomptanse er det som gjør at vi får kontakt og kan samhandle”(Spurkeland 2005:11). Vi får kontakt med våre medmennesker gjennom dialog og på den måten bygges det relasjoner eller som Spurkeland sier det: ”Relasjoner bygges altså best i direkte møte mellom mennesker” (Spurkeland 2005: 50).

2.1.5 ”Det doble blikk”

”Dette er en organisatorisk utfordring, men samtidig gir det PPT både et indre og et ytre blikk på det som skjer i skolen og barnehage” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:22).

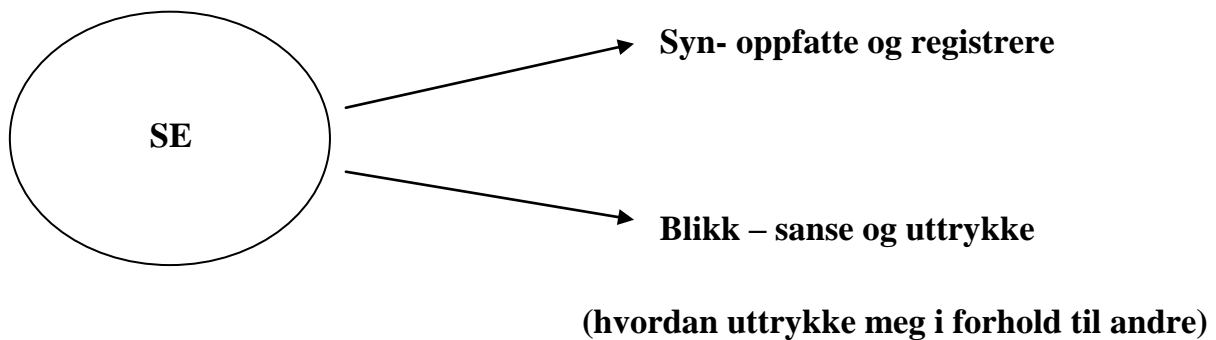
I nasjonal læreplan fra 1997, i den generelle delen, ble det fokusert på nettopp dette ”Skolen skal ha rom for alle.. med et blikk for den enkelte..” (Læreplan 1996:29). Å ha et blikk på en elev, kan vise at vi øver kontroll på eleven med vårt blikk. Men å ha et blikk for en elev viser omsorg, omtanke for hele menneske (Martinsen, 2000). Den generelle delen i L-97 gjelder også i dag, og er en del i vår læreplan Kunnskapsløfte - 06.

Filosofen Kari Martinsen snakker om omsorgsfilosofi. Riktig nok snakker hun til sykepleiere og hvordan de kan se pasienten og deres pårørende på ulike måter. Kan vi

i skolen lære å bruke Martinsen sin omsorgsfilosofi og bli bevisst dette blikket i en samarbeids relasjon? Videre i oppgaven vil jeg gi plass til å reflektere over dette.

Kari Martinsen snakker om ulike måter å *se* på. Øyet er en unik oppfinnelse som vi bruker i relasjonen med kollegaer på vår arbeidsplass. Hun snakker om *det doble blikk*.

Se figur:

Øyets funksjon er å se. Øyet oppfatter og registrerer virkeligheten rundt oss.

”Men blikket er også et sansende uttrykk som forteller hvordan jeg uttrykker meg i forhold til andre” (Martinsen 2000:23).

Martinsen skiller mellom *det deltakende øyet* og *det registrerende øyet*. Hun strekker det videre og sier det enda mer inderlig *det hjertelige deltakende øyet* og *det rent registrerende øyet*. Et deltakende øye gir tillit til det medmenneske jeg er i samarbeid med. Blikket er da sansende, deltakende og faglig registrerende på samme tid. Kari Martinsen kaller dette *det doble blikk* (Martinsen 2000:26 og 45).

Har vi en oppriktig villighet til å *se* eller holder vi oss mekanisk til våre faste rutiner? Et eksempel er å lære et nytt språk. Vi lærer oss gloser, nye ord og uttrykk i store mengder. Vi oppfører oss, kler oss, og bruker språket slik at vi kan hilse perfekt, rent mekanisk. Det er fortsatt et langt steg videre til å virkelig forstå den dype mening bak hvert ord og uttrykk. Dette er vanskelig, ofte kan det være helt umulig, men det er en

utfordring. I et samarbeid kan vi oppleve at det er mange vanskelige utfordringer. Øyet formidler både medmenneskelighet og fagkunnskaper. Det er mange måter å se og bli sett på. Hvordan ser vi på hverandre når vi sitter samlet rundt et bord i et samarbeidsmøte mellom skolen og PPT?

2.1.6 Relasjonskompetanse

Å bygge relasjoner starter tidlig i livet. Når et lite barn kommer inn i verden tilhører det sin første relasjon, mor og far. I hjemmet med mor, far og søsken dannes et større bilde av familiens relasjoner. Noen kan se tilbake på oppveksten sin med at de bodde trangt eller hadde små kår, samtidig som tilhørigheten hadde stor verdi. Storfamilien var på mange måter avhengig av hverandre. Besteforeldrene var tilstede for barnebarna sine, fordi mange kunne arbeide i hjemmet. Storfamilien var stor og flere hadde mange fettere, kusiner, tanter og onkler. Skolen kunne være i nabohuset. De som begynte på skolen på slutten av 1950-tallet opplevde at klassene kunne ha opptil 32 elever. Nye relasjoner ble dannet hele veien opp igjennom livet.

Under studietiden på 1970-tallet fikk studentene mange øvelser i gruppearbeid, prosjektarbeid og til og med gruppeeksamen ble et eksperiment. Alt dette skjedde for å trene opp studentene til å kunne arbeide bedre sammen med andre i yrkeslivet. Dette var relasjonskompetanse som ble utøvd i et samarbeid allerede i grunnutdanningen.

Spurkeland kan i sine bøker lede våre tanker og vårt sinn i retning av å forstå våre medmennesker. Han vil kunne lære oss om dialog og kommunikasjon. Og sammen kan vi øve oss opp til å bli gode ledere. Han kaller det for relasjonsledelse. Boken hans er et studium for den som vil lære å bli en god leder, men den er like viktig for den som skal ledes. *”Ledere må være inne i relasjon og samspill. Der kan de påvirke. Ydmykhet er et utgangspunkt for alle samspill. Det handler om å gjøre andre gode”* (Spurkeland, 2004:14). Jeg tenker at dette handler om å ville gjøre andre gode og å trekke mine medarbeidere inn i samarbeidet. Unngå å la noen bli sittende igjen som en ”grå mus”, en person ingen ser og som ikke blir sett. Dette er på grensen til å bli usynlig og bli helt oversett. Da gjelder det å se etter denne personens sterke sider og

gode kvaliteter. De finnes, for alle mennesker har gode sider og sterke kvaliteter. Det å drøfte arbeidet sammen, og bli enige om hvordan fordele oppgavene, det er også det samme som å fordele makt. Vi spiller på samme lag og vi forstår hverandre. Å bli enige om et sett av felles regler, kan være med på å styre oss og lede oss inn i et positivt samarbeid, et godt grunnlag for den arbeidsmodellen vi blir enige om å danne.

”God samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har en felles forståelse av..” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:53).

De mellommenneskelige relasjoner kommer også inn her. *”Du må lære mye om deg selv og ditt indre landskap før du kan vite mye om andres indre verden”* (Spurkeland, 2004:13). Å arbeide med mennesker og arbeide sammen med mennesker krever mye av alle parter. Å kjenne seg selv, hvordan en reagerer og hvordan en eier selvbeherskelse i en samtalegruppe er viktig. Dette å eie trygghet på seg selv, vil igjen merkes hos de andre i gruppen. Det blir resultater gjennom samhandling (Spurkeland 2005).

”Kvaliteten på tjenesteytingen blir primært bestemt av den enkelte medarbeider og det enkelte PP-kontor. Det er i deres møte med brukere og samarbeidspartner at kvalitet settes på prøve” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:7). Her legger jeg først og fremst merke til at det er den enkelte PP-rådgiveren som staker ut kursen på tjenesteytingen. Det kan se ut som at mye står og faller på den enkelte medarbeider. Hos PPT er det PP-rådgiveren som er med å sette standeren for arbeidet sammen med skolen og det spesialpedagogiske teamet. Her er det viktig med en god plan, en årsplan for arbeidet fremover ved skolen. Finnes det slike planer der jeg kommer på min forskningsrunde?

2.1.7 Partnerskapmodellen

Når det blir lagt til rette for et samarbeid med PP-tjenesten og skolen, vil jeg se på to modeller som Dr. Hilton Davis tar frem sin bok: *”Rådgivning til foreldre med kronisk syke barn”* (Davis, 1995). Bokens originaltittel er: *”Counselling parents of children*

---

with chronic illness or disability”(1993). Boken er skrevet til helse-, sosial-, trygde- og skolevesenet som arbeider med kronisk syke og funksjonshemmede barn. Mange fagpersoner opplever det vanskelig å finne ut hvordan en kan snakke, gi råd og veiledning til familiene som de arbeider sammen med. Kommunikasjon mellom fagpersoner og foreldre kan vise seg å være en utfordring i gitte situasjoner.

”Effektiv hjelp avhenger av hvilket forhold som utvikler seg mellom foreldre og hjelpere. Det ideelle forholdet er partnerskap” (Davis, 1995:60).

Følgende punkter er med i partnerskapsmodellen:

- Tett samarbeid
- Felles siktemål
- Utfyllende ekspertise
- Gjensidig respekt
- Drøfting
- Kommunikasjon
- Ærlighet
- Smidighet

2.1.8 Ekspertmodellen

Videre finner vi hos dr.Hilton Davis neste modell som han kaller Ekspertmodellen (Davis, 1995:64).

Dette er en skarp kontrast til partnerskapsmodellen. Her er fagpersonen selv eksperten. Davis sitt eksempel på eksperten kan for eksempel være legen eller spesialisten til pasienten. I skolen og hos PPT kan eksperten være rektor eller leder av spesialpedagogiske teamet eller PP- rådgiveren. Denne modellen forutsetter at vi

som fagfolk opptrer som eksperter, og at dette er vår måte å løse problemer på. Eksperten tenker at det er hans eller hennes oppgave å løse disse problemene. Det er vanskelig å være eksperten, for oppgaven kan være umulig. Her er intet demokrati. Dette er noe av problemet og et samarbeid blir vanskelig å oppnå.

”En fagperson som bruker ekspertmodellen, vil ta over kontrollen: stille spørsmålene, ta beslutningene og diktere hva som skal gjøres (Davis, 1995:64).

Ekspertmodellen legger ikke forholdene til rette for et nært og godt samarbeid.

2.1.9 Verkstedsmodellen – en kommunikasjonsmodell

Ved å danne et større samarbeid som kan lykkes vil jeg se etter mulige kommunikasjonsmodeller. Jeg velger å ta frem en kommunikasjonsmodell som er verdt å studere og stanse opp ved. Det er Ann Elise Rønbeck fra Høgskolen i Finnmark som tar fram det som E.O.Eriksen (1993) har sagt om ”Verkstedmodellen”: *”Verkstedmodellen kan brukes som ideallmodell for samarbeid”* (Spesialpedagogikk nr.02.2007:17). Dette er en kommunikasjonsmodell som bygger på et åpent systemperspektiv. Her i modellen forstås organisasjonen som sårbar og er dermed avhengig av samhandling med omgivelsene. *”Situasjon og kontekst er derfor sentrale begreper, og modellen baseres på at økende kompleksitet og uoversiktighet reduserer evnen til selvstendig handling”* (Spesialpedagogikk nr.02.2007:17). De ulike samarbeidspartnerne vil i en slik modell ha en formell struktur med tydelig arbeidsfordeling og spesialisering. Her må hver og en i gruppen være villig til å følge felles avtalte regler i praksis og ha evne til å opptre helhetlig og fleksibelt.

”Modellen vektlegger samarbeid på tvers av etats- og profesjongrensar, og å se de positive mulighetene ved å kommunisere over grensar” (Spesialpedagogikk nr.02.2007:17).

Positive muligheter ved å kommunisere kan være et mål.

Oppgavene som ligger foran og skal løses i et samarbeid krever derfor at det er en ny vilje til å forstå hverandre og den informasjon som deles. Gruppens medlemmer må derfor øve opp evnen til å sette seg inn i hverandres situasjoner og roller, for at enighet skal oppnås. Videre må man være villig til å innse sine egne begrensninger. *”Dette betyr i neste innstans at en er villig til å kommunisere som likeverdige og at en bøyer seg for det beste argumentet”* (Spesialpedagogikk nr.02.2007:17).

Som en avslutning i verkstedsmodellen erfarer gruppen at beslutninger som fattes i fellesskap, nærmest tvinger gruppens medlemmer til å høre på hverandres argumenter. Videre kan de selv øve seg opp til å argumentere for sine egne forslag, med det mål for øyet å overbevise de andre i gruppen. Denne modellen viser oss at det er viktig å bli enige om gode strategier og viktige kriterier i et samarbeidsfellesskap før en starter opp.

2.1.10 Taus kunnskap

Hva er taus kunnskap? Tilbake i tid, da jeg hadde min arbeidsplass i en barnehage, var det mye snakk om taus kunnskap og innforstått kunnskap. Det ble sagt at arbeidet som vi utførte i barnehagen gikk på rutiner og etter nøye oppfulgte planer, men det ble ikke alltid forklart eller sagt hvorfor vi gjorde det slik vi gjorde det. Vi var inne i et mønster og følte oss trygge på at dette var bra. Vi var overbevist på at det var godt og trygt for barna å være der. Nettopp dette at vi ikke uttrykte klart hva og hvorfor vi gjorde ting, ble kalt for taus kunnskap. Når vi går inn i pedagogisk ordbok på taus kunnskap, blir vi henvist til å se under innforstått kunnskap (Bø, Helle, 2002:250). Der finner vi at innforstått kunnskap er begrepet *taus kunnskap* som er satt likt med begrepet *taus kompetanse* (Bø, Helle, 2002:110). Innforstått kunnskap har med våre forestillinger om virkeligheten, der verdier, holdninger, følelser og ferdigheter kommer frem og blir tatt i bruk. Vi har så nært forhold til vår innforståtte kunnskap at vi er den knapt bevisst. *”Innforstått kunnskap et slags umerkelig fundament for læring og handling som gjøres tilgjengelig for oppmerksomhet, analyse og vurdering”* (Bø, Helle, 2002:110).

I teoriens verden ser vi at Lauvås og Handal som gjennom sine bøker om veiledning og praktisk yrkesteori har satt lys på begrepet *taus kunnskap*. Vi finner taus kunnskap /innforstått kunnskap som vårt handlingsfundament der man i veiledningsteorien vil gjøre dette begrepet tilgjengelig for analyse. Under yrkeskunnskap og kompetanse leser vi at begrepet *yrkesteori* ble lansert av Handal og Lauvås i 1982 (Lauvås, Handal, 2000:87). De sier også at begrepet taus kunnskap/innforstått kunnskap er blitt brukt i tre forskjellige betydninger (Lauvås, Handal, 2000:91) som jeg vil kort oppsummere her.

- Kunnskap og viten av praktisk art som ikke lar seg artikulere.
- Kunnskap som er tilegnet gjennom øvelse i praktisk arbeid, denne form unndrar seg formulering innenfor regler, lover og metoder.
- Kunnskap som i dagliglivet forblir utematiserte. Det er vanligvis ikke behov for å formulere dem med ord.

”Den form for taus kunnskap kan neppe overføres, for eksempel i form av undervisning. Den kan bare læres gjennom praksis” (Lauvås, Handal, 2000:97). For å lære dette er en avhengig av et praksisfellesskap. Et eksempel på dette praksisfellesskap kan være at skolen er øvingsskole og tar imot studenter fra lærerskoler, universiteter, eller andre utdanningsinstanser. Studenten som er ute i praksis går på en måte i lære hos sin øvingslærer. Fra øvingsskolen kan samme student ha en praksisveileder som kommer og observerer arbeidet som studenten utfører. Fra anno 2009 kan studenten få veiledning fra både øvingslærer og praksisveileder. I praksistiden går studenten i følge med sin læremester som er en tydelig modell for han eller henne.

Kan vi sidestille dette med *mester og svenn* som vi kjenner igjen fra håndverkstradisjonen hos de gamle pedagoger? Der arbeid og kunnskap gikk i arv fra far til sønn hos håndverkerne. Det som læres, læres ved observasjon, deretter prøver en selv det en har sett og tilegnet seg. Uten å bruke ord kan dette til slutt bli taus

kunnskap, vel vitende om at det en har lært og tilegnet seg, det kan man. Kunnskapen er ikke utformet i ord, verken muntlig eller skriftlig i store mengder.

Spørsmålet mitt er om jeg finner taus kunnskap i dag i samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten? Hva vil jeg oppdage?

2.2 Opplæringsloven

§5-6 Pedagogisk-psykologisk tjeneste

”Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk tenaste. Den pedagogiske-psykologiske tenaste i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen.”

”Tenasta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogiske-psykologiske tenasta skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenasta” (Stette, 2007:90).

Hva finner vi her om PPT sine oppgaver og om skolen sine oppgaver? Hvordan skal vi forstå dette? Hvordan fungere det i praksis?

Vi ser her at PPT skal hjelpe skolen med kursing og å heve skolens kompetanse på å hjelpe elever med særlige behov. Det skal vektlegges at PPT hjelper skolen med råd og veiledning for hvordan skolen kan bli bedre, og videre bedre legge til rette opplæringen for de av elevene med særskilte behov. Ansvar for at en sakkyndig vurdering blir utarbeidet, sier loven her at PPT skal gjennomføre dette arbeidet. Skolen venter på den sakkyndige vurderingen og rapporten blir gjennomgått av PP-rådgiveren på skolen sammen med foreldre først, og deretter kontaktlærer og de ansvarlige for selve spesialundervisningen. Slik kan loven fungere i praksis.

2.2.1 Lover og forskrifter

Jeg vil trekke frem tre ulike dokumenter som handler om samme sak. Disse dokumentene handler om PP-tjenesten sine oppgaver. Dokumentene handler også om PP-tjenesten som samhandlende part i møte med brukerne og i møte med samarbeidsparterne og det øvrige hjelpeapparatet. Disse tre dokumentene utfyller hverandre og må sees i en sammenheng.

2.2.2 Stortingsmelding nr.23 "Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov" (1997-1998)

St.meld.nr.23 handler om PP-tjenesten sin organisering av det spesialpedagogiske tilbudet til barn, unge og voksne med særskilte behov (St.meld.nr.23 1997-1998). Her ser vi at St.meldingen peker på PPT som en svært viktig aktør i det lokale arbeidet med å følge opp intensjonen i lovgivningen og læreplanverket, og viser til betydningen av en tiltaksrettet og utadvent tjeneste (jf.pkt.4.4.4).

"Det er venta at PP-tenesta skal vere den viktigaste instansen barnhagane, skulen, den kommunale vaksenopplæringa og lærebedriftene kan vende seg til når dei treng hjelp. Samtidig er det venta at PP-tenesta skal ha tilknytning til og samarbeide med andre hjelpeinstansar på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå. I denne rolla skal PP-tenesta både kunne vere nettverksbyggjar og formidlar. Der PP-tenesta fungerer godt, er ho nær brukarane, har god lokalkunnskap, ein innarbeidd posisjon som sakkunnig og rådgjevande organ og ei viktig rolle overfor andre lokale instansar.

"Arbeidsoppgåvene til PP-tenesta varierer i dag nokså mykje. I ein del kommunar har arbeidet til tenesta i stor grad vore konsentrert om rapportarbeid og sakkundig vurdering av enkeltelevlar, mindre om skuleutvikling og utvikling av klassemiljø. Departementet viser til at arbeidet med sakkundig vurdering står sentralt i lovverket. Departementet vil likevel

---

presisere at det må være balanse mellom arbeidet med sakkyndig vurdering og forebyggende oppgaver” (Utdannings- og forskningsdepartementet 2004:13).

2.2.3 Håndbok for PP-tjenesten -2001

Håndboken som er utarbeidet av faglig enhet for PP-tjenesten forsøker å gi en oversikt over hele arbeidsområdet for PP-tjenesten. En slik håndbok må også forholde seg til et sett av lover og forskrifter som både direkte og indirekte styrer PPT. Videre peker boken på at PPT også må forholde seg til manglende lover og forskrifter på noen områder (Faglig enhet for PP- tjenesten:2001:7).

I dag er PPT forankret i en ny lov om grunnskolen og den videregående opplæringen. Dette finner vi hjemlet i opplæringsloven av juni 1998.

§5-6 Pedagogisk-psykologisk tjeneste

”Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk-psykologisk tenaste. Den pedagogiske-psykologiske tenaste i ein kommune kan organiserast i samarbeid med andre kommunar eller med fylkeskommunen”.

”Tenasta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov. Den pedagogiske-psykologiske tenasta skal sørgje for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der lova krev det. Departementet kan gi forskrifter om dei andre oppgåvene til tenasta” (Stette, 2007:90).

Hvordan arbeidet og samarbeidet mellom PPT og andre etater skal utføres, finner vi ingen nasjonale normer eller regler for. Heller ikke hvilken formell kompetanse de ansatte i PPT skal ha, men behovet for kvalifiserte rådgivere ble understreket i den nye loven om grunnskole (Faglig enhet for PP-tjenesten, 2001:11). Det er gitt lokal frihet til å legge opp dette arbeidet slik at det blir en tydelig tjeneste og tilgjengelig for brukerne. Med frihet følger ansvar. Vi kan dermed forstå det slik at PP-tjenesten er organisert på forskjellige måter i Norge (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:17).

Organisering av PP-tjenesten må gjennomføres slik at PPT kan løse sine bestemte oppgaver med de krav og forventninger som stilles innenfor fagmiljøet, med høy kompetanse og tverrfaglighet. Å finne gode organisasjonsmodeller for dette er kommunen og fylkeskommunen sitt ansvar.

Målet for PP-tjenesten er at opplæringen skal tilpasses og differensieres på en slik måte at den enkelte får noe å strekke seg mot. Dette kan vi arbeide frem i et godt samarbeid.

I St.meld.nr.23(1997-98:32) blir samarbeid med andre etater nevnt som en forventning av PP-tjenesten sine oppgaver:

”Samtidig er det venta at PP-tenesta skal ha tilknytning til og samarbeid med dei andre hjelpeinstansar på kommunalt, fylkeskommunalt og statleg nivå. I denne rolla skal PP-tenesta både kunne vera nettverksbyggjar og formidlar. Der PP-tenesta fungerer godt, er ho nær brukarene, har god lokalkunnskap, ein innarbeidd posisjon som sakkunnig og rådgivande organ og ei viktig rolle overfor andre lokale instansar”.

Vi ser her at PP-tjenesten er en hjelpeinstans der hovedvekten av arbeidet er lagt til rådgivende arbeid. PPT skal også være nettverksbygger og formidler.

2.2.4 Veiledningshefte ”Spesialpedagogikk i grunnskolen og videregående opplæring” (Revidert utgave 2004)

Veiledningshefte bygger på Opplæringsloven med forskrifter. Veiledningshefte omtaler spørsmål knyttet til PP-tjenesten som sakkyndig instans i forhold til spesialundervisningen i grunnskolen og i videregående opplæring. Veiledningshefte presenterer regelverk, prosedyrer og prosesser i forhold til: *”..skolens arbeid med vurdering og tilmelding til PPT av elever med særskilte opplæringsbehov.. PP-tjenestens arbeid med sakkyndig vurdering.. skolens arbeid med individuelle opplæringsplaner”* (Utdannings- og forskningsdep, 2004:3). Dette hefte har som mål å være til hjelp for videreutvikling av samarbeidet mellom skole, PPT med flere. Her

får flere parter som kommune, skole og PPT felles oversikt over ansvar og oppgaver. Her finner vi også et kapittel som gir veiledning til skolen og dens arbeid med vurdering og tilbakemelding til PPT av elever med særskilte opplæringsbehov. Det er naturlig at kontaktlærer drøfter bekymringsmeldinger ”...med kollegaer, rektor, eller med skolens spesialpedagogiske team eller den ved skolen som spesielt har ansvar for spesialundervisningen”. Videre ser vi at PPT skal etter opplæringsloven, hjelpe skolen med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling, alt for å bedre barnets tilbud og styrke samhandling mellom skole og PPT. ”Det er viktig med god kontakt mellom skolen og PPT. Gjennom informasjonsutveksling og samhandling etableres en gjensidig kompetanseutvikling mellom skole og PPT, slik at PPT blir i bedre stand til å oppfatte skolens behov” (Utdannings- og forskningsdep, 2004:32).

2.3 PPT

Som håndboken for PP-tjenesten og andre dokumenter sier (Befring, 2006), så er PP-tjenesten er en rådgivningsinstans. Denne tjenesten har vokst fram fra den skolepsykologiske tjenesten som vi hadde fra midten av 1940 årene (Befring, 2006:55). Disse tjenestene hadde nær kontakt med skolene som navnet tilsier. I skolehistorisk lys kan vi gå langt tilbake i tid for å se hvordan denne rådgivningsinstansen har vokste fram i norsk skole. Vi vil også se at det har skjedd mange endringer i årenes løp. Å kjenne til historien sin er viktig og interessant, men å skrive mer om dette spesielt, går utenfor denne oppgavens grenser.

”Dagens PP-tjeneste må derfor forståes i lys av både sin organisatoriske og faglige historie og ut fra de utfordringer som kommuner og fylkeskommuner står ovenfor i dag” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:9).

Som Opplæringsloven sier, er det slik i alle våre kommuner og fylkeskommuner i dag, lovpålagt at et PPT kontor skal opprettes og gi sakkyndig hjelp og råd til barn og unge i våre barnehager og skoler. Alle barn, unge og voksne har i dag lovfestet rett til pedagogisk-psykologisk rådgivning. Det er håndboken for PP-tjenesten fra 2001 med

lover og forskrifter ”*som skal regulere PP-tjenesten sitt arbeid*”(Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:11). Vårt nasjonale mål er *en skole for alle*, slik vi også finner det i våre siste nasjonale læreplaner som L-97 og Kunnskapsløfte-06. Den generelle delen er felles for begge disse to læreplanene. I tillegg har vi ulike veiledningshefter som tidligere er nevnt over.

2.3.1 Håndboken for PP-tjenesten

Håndboken for PP-tjenesten 2001 bygger på utkast til håndbok fra 1996 der disse mål ble fastsatt:

- ”- Bidra til å utvikle PP-tjenesten i samsvar med mål og oppgaver*
- Fungere normerende for PP-arbeid innenfor rammen av intensjoner, regelverk og kunnskapsmessig status*
- Være et arbeidsredskap for PP-tjenesten i realisering av mål og oppgaver”*
(Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:7).

Videre leser vi at noe av kritikken mot dette tidligere utkastet var at den la for stor vekt på utviklingsperspektivet og at den la for lite vekt på at håndboken skulle være normerende og være et arbeidsredskap i PPT. Dermed ble den nye håndboken av 2001 som vi har i dag mer å betrakte som et nytt konsept enn en revisjon av høringsutkastet. Her leser vi blant annet at den nye håndboken legger vekt på å balansere disse målene som er nevnt over: ”*.. men uansett blir kvaliteten på tjenesteytingen primært bestemt av den enkelte medarbeider og det enkelte PP-kontor*”(Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:7). I dette møte mellom brukere og samarbeidspartnere er det at kvaliteten blir satt på sin prøve, men også mye ansvar. Med ansvar følger muligheter.

”PP-tjenesten står til en viss grad på utsiden av de virksomheter de er en del av. Dette er en organisatorisk utfordring, men samtidig gir det PPT både et

---

indre og et ytre blikk på det skjer i skolen og barnehagen” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:22).

Hva vil det si at PP-tjenesten står på utsiden av virksomheten, men samtidig er innenfor virksomheten? Slik det blir praktisert mange steder i dag, har rådgiverne ved PPT fordelt skolene og barnehagene seg i mellom. I tillegg har de faste avtaler med skolene og barnehagene som de fast besøker opp til hver 14.dag. I samarbeid med skolen, bruker de tiden til observasjon, testing, veiledning, møtevirksomhet samt at de er tilgjengelig for alle ansatte ved skolen, med særlig vekt på kontaktetablering med kontaktlærerne. På denne måten kan vi finne PP-rådgiveren innenfor skolens virksomhet en full skoledag der dette arbeidet blir planlagt og prioritert.

2.3.2 Individrettet- og systemrettet arbeid

Slik vi kjenner til det tradisjonelle arbeidet hos PP-tjenesten har det lenge vært fokusert på individrettet arbeid. På skolene var det spesialpedagoger som tok ut noen elever i ett grupperom, og der de hadde undervisning som var tilpasset elevene. Noen ganger kunne det være en elev om gangen. Mange ressurser kunne gå med her, men dette var tradisjonen som arbeidet ble utført i, der det ofte kunne bli lagt vekt på enkeltelevens problemer som igjen ble løst med individorienterte tiltak.

Oppgavene som ligger til rette for PP-tjenesten i dag finner vi opplæringsloven slik:

”- hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov

- sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det

- andre oppgaver” (Faglig enhet for PPT 2001:22).

I tillegg til loven har Kirke-utdanning og forskningskomiteen (KUF) utarbeidet forskrifter om de andre oppgavene til PP-tjenesten.

I Ot.prp.nr.46 (1997-1998):51 har PP-tjenestens oppgaver blitt drøftet nærmere.

”Departementet understreker at tenesta bør vera ein fagleg støttespelar for skolen i vid meining og gi tilbod om utgreiing, praktiske rådgivning og direkte hjelp til barn og unge med særskilte behov for oppfølging. Forsvarleg sakkundig vurdering inngår som ein del av tenesta sitt samla spesialpedagogiske ansvar. I motsetnad til utvalet, går departementet inn for at lova ikkje berre klargjer PP-tenesta sitt ansvar for det individretta arbeidet, men at også ansvaret for det systemretta arbeidet må komme til uttrykk i lova”.

Her ser vi et utvidet ansvar der PP-tjenesten skal legge vekt på å arbeide seg videre fra mye tidsbruk på individrettet arbeid, til å være målrettet mot et systemrettet arbeid.

I dag ser vi en snuoperasjon på dette område og perspektivet er blitt utvidet til å se hele klassetrinnet, større grupper, selve skolemiljøet og hvordan kan vi ivareta den enkelte elev i selve læringsmiljøet der alle opplever seg unik og inkludert. I dag spør vi heller etter hva som er elevens sterke sider og hva eleven mestrer. Dette er grunnvollen vi vil bygge videre på.

”Den nye opplæringsloven understreker PP-tjenestens to-sidige arbeidsoppgaver: PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering når loven krever det, og tjenesten skal bistå skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov (§5-6). Sistnevnte betegnes ofte som PP-tjenestens systemrettede arbeid (Utdannings- og forskningsdepartemente, 2004:13).

I dag kan vi se at PP-tjenesten har ulike kurs på skolene for lærerne. På den måten er de med på å gi kompetanseutvikling sammen med de kurstilbud som kommunen gir lokalt.

Håndboken forholder seg til et sett av lover og forskrifter som både direkte og indirekte styrer organisasjonen PPT. Den samme håndboken må også forholde seg til en del manglende lover og forskrifter. Det betyr at det på flere områder ikke er gitt lover og forskrifter som skal regulere PPT. Det gjelder for eksempel hvordan de skal

sette sammen fagpersonellet sitt og blant annet hvordan kontorstørrelsen skal være, hvordan ledelsen skal utføre sitt arbeid og hvordan arbeidsoppgavene skal utføres utover det som loven faktisk sier.

”Dette er områder som den enkelte kommune eller fylkeskommune har beslutningsmyndighet over”(Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:7).

PP-tjenesten har et kontorfelleskap der kommunen fordeler plasser i kommunale bygg. I store byer kan kommunen også ha delt inn byen i områder, soner eller bydeler, alt etter størrelse og mengde innbyggerantall. Dermed er det svært ulike kontorlandskap vi finner i denne tjenesten i.

I de mindre kommunene, utover på landsbygdene, kan oppbyggingen av PPT kontoret være ganske likt. De følger den samme håndboken. Her er færre ansatte, skoler og barnehager. Ved noen PPT kontorer kan organisasjonen selge tjenester som for eksempel logoped, psykolog med flere til omliggende kommuner som er enda mindre og som ikke har et stort kommunesenter med alle de ulike tjenestene som vi finner i de større byene eller bygdesentrene. De fleste ansatte ved PPT- kontorene har mye tjenestereising i sitt arbeid. De reiser til og fra kontoret og ut til de ulike skolene og barnehagene. Det blir en form for turnus, ofte fordelt over 14.dager. PPT- ansatte har og sine faste kontordager der de får fokuserer på blant annet skriving av sakkyndige rapporter. I andre anledninger kan brukerne, foreldre og barn bli innkalt til PPT sitt kontor sentralt, der ulike tester og samtaler blir foretatt av psykolog eller PP-rådgiver.

2.3.3 SAMTAK- evaluering av SAMTAK (2003 og 2005)

Når det gjelder SAMTAK er det noen spørsmål jeg vil stille og prøve å besvare. Hva er SAMTAK? Hva var målet med SAMTAK? Hva ble evalueringens resultat?

”SAMTAK var et treårig (2000-2002) nasjonalt kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten og skoleledere” (Faglig enhet for PP-tjenesten, 2001:15).

I fylkene våre ble SAMTAK – programmet planlagt i tre faser:

FASE 3 hadde med tema blant annet om: ”*Systemrettet arbeid mellom PPT og skolen*” (Lie m.fl, 2003:22).

I 1998 la Kirke-, undervisning- og forskningsdepartementet fram St.meld.nr.23 (1997-1998) ”Om opplæring av barn, unge og voksne med særskilte behov”. Gjennom Stortingets behandling ser vi at det ble gjennomført en omfattende endring innenfor den spesialpedagogiske strukturen. I denne stortingsmeldingen finner vi en god gjennomgang av PP-tjenesten sine utfordringer og oppgaver. Vi ser her at bestemmelsen om de spesialpedagogiske kompetansesentrene skulle nedbemannes og at denne ressursen som tilsvarer 300 årsverk skulle overføres til PP-tjenesten (Faglig enhet for PP-tjenesten, 2001:15). Videre leser vi i Spesialpedagogikk nr.06,2007 at det nasjonale utviklingsprogrammet SAMTAK startet våren 2000.

SAMTAK satte fokus på flere temaer, blant annet hvordan PP-tjenesten prioriterte sine arbeidsoppgaver i forhold til de fire fagområdene: Systemrettet arbeid, Lese- og skrive vansker, Sammensatte lærevansker og Sosiale – og emosjonelle vansker. Her ble tre vanskeområder satt opp med systemrettet arbeid som overordnet status.

Målet og intensjonen med SAMTAK var blant annet at dette utviklingsprogrammet hadde ”*til hensikt å øke de ansattes prioriteringer av systemisk og forebyggende arbeid på klasse – og skolenivå*” (Spesialpedagogikk nr.6,2007:40). Her blir vi gjort oppmerksom på Thormod Idsøe sin forskning fra Senter for Atferdsforskning i Stavanger som la i 2003 ned et omfattende arbeid vedrørende SAMTAK i sin doktorgrad. Der hentet han inn data fra 470 PP-rådgivere fra 121 kontorer i 10 fylker. Videre fulgte han opp 195 rådgivere tre år etter. Han hentet også ut data fra 20 skoler. Han delte inn PP-tjenesten sine arbeidsoppgaver i fire nivåer og ønsket var å finne ut hvor endringer hadde skjedd:

”Behandling/tiltak på individnivå,

Forebygging på individnivå,

Behandling/tiltak på systemnivå,

Forebygging på systemnivå” (Spesialpedagogikk nr.6.2007:40).

Hvordan gikk det med SAMTAK - programmet? Hva sier evalueringen fra blant andre RF-Rogalandforskning 20.april 2001? Evalueringen ble lagt opp i flere deler og det sier seg selv at jeg bare ”skummer fløten” i det som jeg har valgt å ta frem her. Denne undersøkelsen ble gjentatt mot slutten av programmet i 2002. Evalueringsrapportene er interessant lesning og deltakelsen var stor.

SAMTAK fikk blant annet en rapport i 2003 ved Rogalandforskningen, Rapport RF, og en Evalueringsrapport om SAMTAK i 2005.

Evalueringen forteller oss noe om resultatet I Rogalandforskningen. Videre kan vi gjennom en slik undersøkelse finne flere svar ved å videre gjennomføre intervjuer, slik jeg har gjort i denne oppgaven. Vi kunne også gjennomført observasjoner både i skolen og hos PPT. Dette fant jeg ikke relevant å utføre for å finne svar på min problemstilling. Ved intervju, fant jeg en god metode for å innhente nødvendig kunnskap.

SAMTAK-prosjektet varte fra 2000 -2002. Det heter i programmet at ”*Det viktigste samtak skjer etterpå..*”

2.4 Spesialpedagogiske team i grunnskolen

Det spesialpedagogiske arbeidet ved våre skoler har svært ulik form. Når jeg sier våre skoler tar jeg utgangspunkt i de skolene der jeg er kjent og har arbeidet. På samme måte som skolekulturen innenfor den enkelte skole er svært ulik, kan også dette arbeidet være forskjellig. Med rektor som enhetsleder, har han eller hun det endelige ansvar for både det pedagogiske og det økonomiske arbeidet, så vel som det spesialpedagogiske arbeidet. Hvordan rektor delegerer arbeid og ansvar ved sin skole er avgjørende også for det spesialpedagogiske arbeidet.

På mange skoler er det i dag opprettet et spesialpedagogisk team fordi kommunene har fastsatt at det skal være slik. SPT kan ofte være sammensatt av de personer ved skolen som rektor velger ut og setter til denne arbeidsoppgaven. Ved noen skoler leder rektor selv dette arbeidet, men hos andre kan vi finne at det spesialpedagogisk teamet blir drevet av lærere med spesialpedagogikk i utdanningen sin. Her kan vi også finne at en avdelingsleder, inspektør eller rådgiver ved skolen leder dette arbeidet. Rektor har likevel ansvar for hvordan dette arbeidet blir utført. Ved mindre skoler kan vi finne at det spesialpedagogiske arbeid skjer ved at skolen har en spesialpedagogisk-koordinator som har det daglige arbeidet og ansvar her, fremdeles i samarbeid med rektor.

Flere kommuner i landet vårt har utarbeidet sin egen håndbok innenfor sin kommune, der kommunen har bestemt at det skal opprettes et spesialpedagogisk team ved alle kommunens skoler. På grunn av at mine informanter skal være anonyme kan jeg ikke legge fram her hvilke kommuner som har en slik håndbok.

I faglitteraturen som jeg har brukt, står det sjelden direkte nevnt om spesialpedagogiske team. I håndboken for PP-tjenesten fant jeg SPT nevnt under kapitlet om funksjonene til PPT ”..vi snakker om veiledning når PPT får i oppdrag av skolesjefen å hjelpe medlemmene i et spesialpedagogisk team med å utvikle..” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:21). Videre kan vi finne SPT nevnt i kommunens egen håndbok for spesialpedagogisk arbeid, der kommunen selv har bestemt at hver skole i sin kommune skal opprette et spesialpedagogisk team.

Det er klart at Spesialpedagogiske team kommer inn under skole som organisasjon.

3. FORSKNINGSMETODE

Befring sier om forskning: ”**Forskning** er å orientere seg inn i eit uoversiktlig terreng for å oppdage, kartlegge og analysere med det utvetydige formålet å lære noko nytt – å vinne innsikt” (Befring, 2002:15). Dette opplever jeg som et talende sitat for mitt arbeid. Det er nettopp dette jeg ønsker og gå inn å gjøre.

Et uoversiktlig terreng

Oppdage

Kartlegge

Analysere

Formål: Å lære noe nytt om samarbeidet mellom PPT og skolen og vinne innsikt i dette arbeidet, slik at jeg og mine kollegaer kan bli bedre og tydeligere brikker i dette samarbeidet.

Utgangspunktet for min forskning er å se på ulike måter å løse samarbeidet mellom PP-tjenesten og det spesialpedagogiske team. Jeg har valgt å gjennomføre en intervjuundersøkelse ved to ulike grunnskoler og i to ulike kommuner.

Selve problemstillingen danner grunnlaget for valg av forskningsmetode.

Problemstillingen er: ” Hvilke kriterier er viktige for å få til et godt samarbeid mellom spesialpedagogisk team og psykologisk pedagogisk tjeneste”.

Det er viktig for meg å få frem i denne oppgaven at dette er *en liten bit* i det store og hele arbeidet innenfor samarbeidet mellom de to organisasjonene som jeg retter blikket mot, men ikke desto mindre viktig.

3.1 Valg av forskningsmetode.

Jeg skal nå vurdere hvilken forskningsmetode jeg skal bruke og jeg skal sortere kunnskap om metoder som kan brukes videre i min forskningsoppgave. Her kan det være flere veier å gå. På usikker grunn må jeg ta et valg. Det kan vise seg å være et rett valg, et godt valg eller feil valg. Kan hende det er vanskelig å vurdere hva som er det beste valget fordi det er vanskelig å vite hva som blir svaret til slutt. Underveis vil jeg oppdage at ting kunne vært annerledes, viss jeg hadde valgt på en annen måte. Jeg har kommet frem til å velge å gjennomføre en intervjuundersøkelse fordi jeg mener det er den mest tjenlige metoden for min forskning.

3.1.1 Intervju som metode

Når vi studerer de ulike forskningsmetodene finner vi flere måter å gjennomføre en intervjuundersøkelse på. Flere forfattere som Dalen, Kvale, Fugleseth og Skogen kan gi veiledning om ulike forskningsmetoder. Vi kan se på kvantitativ metode og kvalitativ metode. Hvilke valg tar vi og hvorfor? Eller vi kan spørre, hvilket materiale vil vi sitte igjen med? Min første tanke var å gjennomføre en spørreskjemaundersøkelse i alle skoler en stor bykommune. *”Kvantitative data er typen data som en får ved tellinger og målinger, og er typisk naturvitenskapelige forskningsdata. Her dreier det seg om statistiske generaliseringer fra utvalg til populasjon”* (Fugleseth og Skogen, 2006:18). Her peker forfatterne på at vi ender opp med statistiske analysemetoder. Ved nærmere innsyn i hva dette ville innebære for min oppgave, innså jeg at svarene her ville ligge i ren statistikk.

Jeg må spørre meg selv, om ikke et direkte møte med mennesker muligens vil gi meg mer innholdsrike svar på problemstillingen ved å prøve den kvalitative metoden, som vi får når vi gjennomfører en intervjuundersøkelse. Å møte mennesker som står oppi det daglige spesialpedagogiske arbeidet, der vi tar oss tid til å spørre, lytte og se, eller føre en samtale om et emne som vi er opptatt av, vil gjøre at jeg kan komme nærmere målet for min videre forskning?

Dalen (2004) sier at et intervju er et møte mellom mennesker som er blitt enige om å samtale om et gitt tema. Johnsen (2006) peker på det finnes tre hovedformer for intervju, det strukturerte, det semistrukturerte og det ustrukturerte intervjuet. Kvale (1997) mener at kvalitative intervjuer kan være utforskende eller hypotesetestende. De utforskende intervjuene er åpne og lite strukturerte. Temaer kan her brukes som utgangspunkt for samtale. Intervju som tester hypoteser er mer strukturerte.

Ut fra min problemstilling vurderer jeg om det er mest formålstjenlig med et empirisk forskningsopplegg med en kvalitativ tilnærming, der jeg bruker intervju som forskningsmetode (Dalen, 2004). Med empirisk forskningsopplegg mener vi å undersøke ting som faktisk har skjedd (Befring 2002). Jeg vil gjøre en kunnskapsinnsamling fra skole/SPT og PPT via en intervjuguide. Gjennom de innsamlede og bearbeidede intervjuene går jeg i kapittel 4 inn i en analyseprosess med stoffet, der jeg vil drøfte funnene.

Jeg stilte meg spørsmål om hvem jeg burde intervju. Det vil være naturlig at det ble en rektor fra skolen og en PPT-rådgiver som hadde denne skolen som sin oppgave. Jeg vil også velge å intervju leder for SPT i håp om at jeg kan få mer bredde i resultatene. Det var utgangspunktet når jeg jobbet med å utforme intervjuguiden.

Underveis med mine egne refleksjoner, lurte jeg på om det ville bli enda mer interessant å samtale med to ulike kommuner, kanskje by og land? Undersøkelsen min vil da inneholde seks intervjuer, og jeg hadde et forholdsvis stort arbeid foran meg. Likevel greide jeg ikke å gi slipp på denne tanken med de to kommunene. Den gav meg mer nysgjerrighet på hvordan resultatene ville bli.

Ved å sette meg inn i hva en kvalitativ forskningsmetode er, nærmer jeg meg en god løsning og et klart valg. *"Kvalitative data er data som vanligvis sorterer under en hermeneutisk forskningstradisjon"*. Her peker forfatterne på at vi vil vektlegge *"historisk forskning, kildestudier og intervju"* (Fugleseth og Skogen, 2006:18). Min intensjon var å fordype meg *en liten bit* av spørsmålene rundt samarbeid mellom skolen/SPT og PP-tjenesten.

Den kvalitativ forskningsmetode er å undersøke fakta slik de er i dag, studere kilder og forberede meg på å gå ut i feltet å finne ut av dette. Da er intervju som forskningsmetode et godt hjelpemiddel og dette er grunnen for at jeg har valgt en kvalitativ forskningstilnærming.

3.2 Utvalget

Kriterier for mitt utvalg:

- På skolene vil jeg intervju leder for spesialpedagogisk team **og** rektor. Dette må **ikke** være samme person.
- Utvalget i kommunene må være **gode på samarbeid** og ha gjort **endringer** i sitt samarbeid de siste årene.
- Avgrensing: Oppgaven berører ikke foreldresamarbeid eller elever.

For å få tilstrekkelig innsamling av data og kildemateriell valgte jeg gjennomføre seks intervju i to kommuner: To PPT kontor, to rektorer, og to lærere i spesialpedagogiske team.

Å møte mennesker tar tid. Jeg gikk fra å tenke mange til å tenke få, noen få personer som jeg kan intervju. Hele tiden tenkte jeg en skole og ett PPT kontor. Vil jeg finne nok svar og oppdage ulike løsninger med bare ett eksempel? Jeg vurderte dette frem og tilbake og valget falt på to kommuner.

Først tenkte jeg at sammen med PPT kontoret vil vi velge ut en skole, der de mener å ha et godt samarbeid i gang. Fordi jeg vil finne kriterier for gode løsninger i et samarbeid, er det viktig for meg å komme til skoler der PPT og skolen selv opplever at et godt samarbeid er i gang. I prosessen ble det naturlig for meg å selv avgjøre hvilken skole jeg vil henvende meg til, på samme måte som jeg valgte kommune og PPT kontor, etter alfabetisk orden. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3.2.1.

Dette ble et planlagt utvalg med 2 ulike kommuner, by og land. Til sammen 6 personer ble intervjuet. Størrelsen på utvalget vil ikke være representativt for generalisering (Fuglestad og Skogen, 2006).

3.2.1 Hvordan gå frem for å finne mine informanter

Jeg oppsøkte først hovedansvarlig leder for spesialpedagogisk arbeid i en stor kommune. Jeg ba om å få råd om hvor jeg skulle henvende meg for å få kontakt med PPT- kontorer i andre kommuner som var gode på samarbeid. Hovedansvarlig leder i denne kommunen gav meg noen forslag på PPT- kontorer som har tatt noen nye grep og vist gode samarbeidsresultater.

Som lærer er det naturlig å benytte seg av alfabetisk rekkefølge. Det er en måte å lage enkle systemer på og som jeg kjente godt til, derfor tok jeg dette valget å sette opp forslagene alfabetisk. Jeg tok videre kontakt med kontorene pr. telefon i alfabetisk rekkefølge. Det kontoret som først sa ja til å være informant ble det. Jeg kunne sendt ut brev eller e-post først, men jeg vurderte det slik at det ville ta lenger tid, før jeg kom i gang. Jeg vurderte videre at personlig kontakt er en bedre måte å spørre på, og det viste seg at jeg sparte mye ventetid på dette, samtidig kunne de spørre om ting de lurte på med engang. Jeg møtte mye velvillighet og opplevde at det også ble starten på kontaktetablering oss i mellom.

Videre ba jeg PPT- kontoret foreslå noen skoler som de samarbeidet godt med. De foreslo noen skoler hver. Jeg fulgte samme prosedyre. Jeg ringte skolene i alfabetisk rekkefølge og de som først sa ja, ble med i mitt prosjekt. Vi gjorde avtaler pr. telefon om hvilken dag, tid og sted vi skulle gjennomføre intervjuet. I etterkant sendte jeg et informasjonsskriv med alle nødvendige opplysninger til alle mine seks informanter.

Informasjonsskrivet var godkjent hos NSD, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS, (Norwegian Social Science Data Services). Min masteroppgave ble meldt opp på fastlagt meldeskjema 7.6.2009 (nsd@nsd.uib.no). Dette er pålagt av datatjenesten av

hensyn til personopplysninger i henhold til Personopplysningsloven §31 (NESH, 2006).

Da jeg møtte informantene hadde jeg med en samtykkeerklæring som begge parter underskrev. Det ble gjort klart, både skriftlig og muntlig at informantene var med i et frivillig prosjekt og at de når som helst og uten grunn kan trekke seg fra prosjektet. Dette er et krav fra NSD og jeg fulgte deres retningslinjer. Det er nødvendig å ivareta den enkelte informantens sitt personvern.

Kommunene anonymiserte jeg fra starten av som kommune A og kommune B. Skolene anonymiserte jeg først som: Skole A og Skole B, men dette ble for uoversiktlig, og for å få bedre oversikt og hjelpe leseren videre gir jeg skolene navn: Skole A fikk navnet *Andvik* og skole B fikk navnet *Bjørkvik*.

Når vi skal gjennomføre et forskningsprosjekt tror jeg det er lettere å få kontakt med frivillige informanter, dersom de blir informert om at personer og steder vil bli anonymisert i oppgaven. Det er ikke personene som skal være i fokus, men resultatene av prosjektet.

Informantene mine fikk først et nummer i den rekkefølgen som de ble intervjuet, og deretter et tilfeldig navn som jeg selv valgte for å holde dem atskilte. Dette kommer jeg tilbake til under gjennomføring og transkribering.

For å ta best mulig vare på anonymisering av navn, arbeidet jeg meg frem til å bruke yrkestittel og nummer tilslutt i oppgaven. Tilfeldige navn var bare med som hjelpenavn for meg selv under arbeidet.

3.3 Intervjuguiden

Den teoretiske forståelsen prøver å forklare sammenhengen mellom teori og intervjuguiden (Dalen, 2004). Det teoretiske tyngdepunktet vil ligge i det tverrfaglige samarbeid mellom skole og PPT foruten aktuelle lovverk og de forskjellige

---

kommuners regelverk for spesialpedagogiske team i skolene. Dette vil jeg komme nærmere inn på i kapitel 4, og ta ulike valg etter hvert som jeg får kontakt med de som vil være mine informanter.

Jeg vil gjøre en kunnskapsinnsamling fra feltet mitt, som er PPT og SPT , via en intervjuguide. Empirisk forskningsopplegg er å undersøke ting som faktisk har skjedd. Gjennom innsamlede og bearbeidede intervju går jeg inn i en analyseprosess.

Under utarbeidelse av intervjuguiden gjentar jeg som nevnt før at i litteraturen finner vi tre typer kvalitative intervju, det strukturerte, det semistrukturerte og det ustrukturerte intervju (Dalen 2004).

Den som gjør selve intervjuet kaller vi intervjueren eller forskeren, og den som blir intervjuet kaller vi informanten. Informanten gir meg informasjon, kunnskap og svar på problemstillingen.

Det strukturerte intervjuet følger en fast oppsatt spørsmålsguide og informanten svarer på de spørsmål som blir stilt. Her kan det se ut som alt er fastlagt og jeg lurer på om det er helt spesielle fakta intervjuer vil ha. Dette passer ikke inn i min guide.

Det ustrukturerte intervjuet følger noen hovedpunkter, noen emner som blir samtaleemner. Jeg kommer frem til at her kan samtalen flyte fritt, samtalen kan ta tid og kanskje kan det bli store mengder med innsamlet data. Å håndtere dette tenker jeg blir tidkrevende dersom intervjuer skal gjennomføre mange intervju. Det passer derfor ikke i min oppgave, fordi jeg skal gjennomføre mange intervju.

Jeg valgt derfor det semistrukturerte intervjumetode der jeg følger åpne spørsmål med rom for mange hjelpespørsmål. Intervjuguiden min hadde tre tema med mange hjelpespørsmål under hvert punkt. Jeg lagde tre intervjuguider med nesten like spørsmål, men som var tilpasset til PP-rådgiver, rektor og leder for SPT(se vedlegg 2, 3 og 4).

Tema 1:

Om PP-tjenesten sin organisering av samarbeidet i forhold til skolen og daglig leder sitt ansvarsområde i dette forholdet.

Om skolen, rektor og deres organisering av arbeidet i forhold til PP-tjenesten.

Om skolen, og leder for spesialpedagogiske team og deres organisering av arbeidet i forhold til PP-tjenesten.

Tema 2:

Samarbeid eller samhandling?

Tema 3:

Mulige løsninger eller tiltak?

Avslutning:

Veien videre.

I intervjuguiden valgte jeg å legge vekt på åpne spørsmål, der informanten selv kan beskrive sine egne erfaringer og fritt fortelle. Innimellom stoppet vi opp til ettertanke. Hjelpespørsmålene var da gode å ha og de spørsmålene fikk satt prosessen i gang igjen. På denne måten fikk jeg noen *tykke beskrivelser*.

Da jeg gikk ut for å gjennomføre forskningsundersøkelsen, følte jeg meg trygg fordi jeg hadde utarbeidet en semistrukturert intervjuguide. Den er godt planlagt, gjennomtenkt, og utprøvd. Men den hadde også rom for at informanten kunne gi gode og fyldige svar, eller *Thick descriptions*, som Dalen bruker, som er igjen hentet fra Geertz 1973 (Dalen 2004:65).

3.4 Gjennomføring av undersøkelsen

Under min første planlegging ville jeg bruke minidisc for opptak av intervjuene fordi den var liten, enkel, hendig og lett å ta med seg. Videre i selve prosessen gikk jeg bort i fra å bruke minidisc og valgte å bruke min private PC, fordi den var ny og har et godt innbygd opptak for stemmer. Jeg så at det også ville lette transkriberingsarbeidet mitt. Dette gjorde det nødvendig å innhente tillatelse fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, fordi jeg her kom til å registrere stemmer på lydopptak som ville bli behandlet på PC. Det ble ellers ikke registrert navn eller andre direkte eller indirekte personidentifiserende opplysninger.

Jeg brukte min nye PC for opptak, og transkriberte intervjuene fortløpende. Dette hadde jeg informert om i informasjonsskrivet (se vedlegg 1) og i samtykke erklæringen (se vedlegg 5). Der sto det også at all tale på min private PC vil bli slettet når forskningsprosjektet er godkjent i slutten av november 2009/2011.

Ved analyse av datamateriell er det viktig at intervjuguiden er god fra starten av. Det må også være klart tematisert. Med dette mener jeg å ha klare tema eller kapitler slik at jeg kan lettere samle informasjon fra de forskjellige intervjuene og finne fellestrekk som er karakteristiske og typiske. Her vil jeg drøfte funn opp mot aktuell litteratur og forskning. Jeg var spent på hva jeg vil finne. Målet var å finne de gode løsningene for godt samarbeid.

Jeg vil kort nevne at jeg ikke kommer utenom å ta med meg min førforståelse inn i forskningsarbeidet. Arbeidet vil bli en hermeneutisk tilnærming der jeg blant annet vil prøve å tolke konteksten så vel som teksten. Konteksten kan være selve situasjonen.

3.4.1 Informasjon og kontaktetablering

Jeg utarbeidet ferdig intervjuguiden (se vedlegg 2, 3 og 4) og gjennomførte ett prøveintervju. Med prøveintervjuet fikk jeg undersøke hvor lang tid jeg trengte og om jeg måtte endre på mine spørsmål. På denne måten kunne jeg rette opp mine spørsmål

slik at jeg kunne få med flere spørsmål fra ulike perspektiver. Etter avtale med hver enkelt informant gjennomførte jeg alle intervjuene som samtaler i løpet av 10 dager. Vi ble enige om å møte på deres arbeidsplass. Vi hadde avtalt at intervjuene skulle ta ca. en time. Vi brukte litt tid til å få god kontakt med hverandre først, der vi presenterte vårt eget arbeid. Deretter fulgte jeg løpet som jeg hadde forberedt. Jeg brukte de fleste hjelpespørsmålene og det var nok med ca. en time.

3.4.2 Gjennomføring av undersøkelsen og presentasjon av intervju

Intervju nr. 1 *Andvik skole*, kommune A, leder for spesialpedagogisk team.

Jeg var spent under det første intervjuet, fordi jeg ikke hadde erfaring å støtte meg til. *Hvordan ville kontakten bli?* Jeg ble veldig godt tatt imot til avtalt tid. Et rolig grupperom var gjort klart til oss. Vi pratet litt om løst og fast rundt det å jobbe på skole, som var felles for oss begge. Jeg forklarte hvordan jeg ville gjennomføre intervjuet vårt, at det kunne høres ut som om jeg spurte om det samme hele tiden, men jeg spør allikevel på ulike måter slik at jeg kan få tak i flere nyanser i svarene. Forklarte videre om stemmeopptak på privat Pc og at det ville bli slettet tilslutt. Deretter la jeg frem samtykkeerklæringen som vi begge skrev under på og ble enige om. Her sto det at informanten kan trekke seg uten grunn, når som helst.

Ville vi forstå hverandre? Vi fant fort tonen og det var greit å komme i gang. Informanten hadde rik erfaring og mye å fortelle. Informanten viste til sin lærerutdannelse med videreutdanning i logopedi, samt kurs i spesialpedagogikk.

Ville mine spørsmål bli forstått slik som jeg hadde tenkt? Alle spørsmål ble forstått, unntatt spørsmålet - om hvordan vi ser hverandre i samarbeidet. Her gjentok jeg likevel bare den setningen som var i intervjuguiden. Informanten tenkte seg om og snakket rundt dette. Etterpå spurte hun om det var slik jeg hadde tenkt. Jeg svarte at det var greit og gikk videre.

Ville det komme overraskelser? At det stoppet litt opp her, var kanskje en overraskelse, men det var jo noe av dette jeg blant annet ville undersøke.

Kort konklusjon: Informanten var fornøyd med skolen sin og mente at samarbeidsklimaet var godt. Informanten la frem at PPT hadde endret seg og arbeidet hadde blitt lettere. Noe som de hadde prøvd gikk bra, og noe annet ble det for mye arbeid med og det hadde de forkastet.

Intervju nr. 2 Bjørkvik skole, kommune B, rektor.

Mitt andre og tredje intervju var på samme skole. Jeg var ukjent og måtte lete meg frem, men kom likevel i god tid.

Hvordan ville kontakten bli? Informantene var ikke klar. De hadde misforstått litt og var tydelig litt nervøs. Jeg sa at jeg hadde god tid og ventet gjerne. Vi pratet sammen om løst og fast og vi oppklarte misforståelsene. Det gjaldt informasjonsarket som var sendt på e-post. Det viste seg at de hadde felles e-postadresse til skolen, slik at den ene hadde fått begge e-postene og var ikke klar over det. Jeg fikk servert kaffe og de fikk tid til å lese igjennom informasjonsskrivet i ro og mak. De valgte selv hvem som skulle ta intervjuet først. Det ble informant nr.2.

Ville vi forstå hverandre? Vi fortalte hverandre om vår egen bakgrunn i skolen. Dette gav oss en felles plattform og forståelse. Informanten var adjunkt med videreutdanning i ledelse. Samtykkeerklæringen ble underskrevet.

Ville mine spørsmål bli forstått slik jeg hadde tenkt? I svarene ble ordet *team* blandet med flere former for team som var i skolen og som var det utgangspunktet som skolen jobbet etter. Denne skolen hadde en koordinator for det spesialpedagogiske arbeid som samarbeidet med rektor.

Ville det komme overraskelser? Skolen hadde ikke et etablert spesialpedagogisk team. Det var en overraskelse siden jeg hadde bedt om å få intervju leder for SPT.

Kort konklusjon: Skolen var ikke spesielt liten. De la vekt på overganger fra barnehage til skole, og overgangen videre til ungdomsskolen. Her kom det frem et godt planlagt samarbeid med de ulike instanser. I overgangene ble barn med spesielle behov fanget opp. De hadde gode, men annerledes rutiner.

Intervju nr.3 *Bjørkvik skole*, kommune B, koordinator for det spesialpedagogiske arbeid ved skolen.

Etter en kort pause og en ny kopp kaffe gikk vi rett på intervjuet. Vi holdt tidsskjema hele tiden når vi først var i gang.

Hvordan ville kontakten bli? Vi fortalte hverandre om vår bakgrunn, utdanning og erfaring i skolen. Informanten var nå klar etter at de første misforståelser var ryddet av veien. Videre var informanten nøye på dette med anonymisering. Her ble vi enige og Samtykkeerklæringen skrev vi begge under.

Ville vi forstå hverandre? Under presentasjonen kom det frem at informanten var lærer med videreutdanning innenfor spesialpedagogikk på masternivå. Her fant vi mye av vår felles forståelse.

Ville mine spørsmål bli forstått slik som jeg hadde tenkt? På alle spørsmålene gav informanten innholdsrike svar, eller tykke beskrivelser. Videre var informanten reflektert og viste gode kunnskaper. Jeg erfarte at spørsmålene mine ble forstått.

Ville det komme overraskelser? Som nevnt over hadde denne skolen ikke SPT. Men det kom mange gode hjertesukk om ønsker om forandringer innenfor det samarbeid som var ved skolen, dette på grunnlag av stor oversikt i det spesialpedagogiske arbeidssystem.

Kort konklusjon: Informanten var litt urolig og lurte på hva jeg ville si til PPT. Jeg informerte om at jeg ville selvsagt ikke fortelle noe om de intervju som ble tatt. Jeg ville kun gjennomføre mitt planlagte intervju med PPT-kontorene. Ikke drøfte intervjuene med noen.

Intervju nr.4 *Andvik skole*, kommune A, rektor.

Det er travelt når en skole er i innspurten for sommerferie, og det er mange uforutsette ting som kan skje. Dette var andre gangen vi hadde avtalt å møtes, denne gangen fikk vi arbeidsro og jeg ble veldig godt mottatt.

Hvordan ville kontakten bli? Informanten viste stor glede og hadde svært god oversikt over arbeidet ved skolen. Dette var informanten klar til å dele med meg. Siden vi måtte utsette avtalen vår hadde vi hatt kontakt med hverandre flere ganger både på telefon og e-post. Nå var vi begge klar til å komme i gang eller få det overstått.

Ville vi forstå hverandre? Her var ingen tilsynelatende misforståelser å spore. Informanten hadde store kunnskaper om skole og det spesialpedagogiske arbeid. Jeg opplevde det som både interessant og lærerikt. Her var det jeg som fikk være mottaker i dobbel forstand. Informanten var lærerutdannet med videreutdanning i spesialpedagogikk.

Ville mine spørsmål bli forstått slik jeg hadde tenkt/forberedt? Spørsmålene mine ble klart og fyldig besvart, tykke beskrivelser ble mottatt. Her var det tidsskjema som stoppet oss.

Ville det komme overraskelser? Her henviste informanten til at skolen hadde sin egen håndbok for spesialpedagogiske team, der lærere får hjelp til hvordan en skal gå frem når noen får enkelt elever som har behov for hjelp. På grunn av ferieoppbrudd ble den ikke funnet frem. Her var det også rom for refleksjoner rundt tema. Veldig spennende.

Kort konklusjon: Jeg opplevde at dette intervjuet var grundig og svært innholdsrikt. Kanskje håndboken egentlig var kommunen sin håndbok om spesialpedagogisk arbeid i sin kommune? Her kunne jeg gått tilbake og undersøkt det bedre.

Intervju nr.5 PPT-leder, kommune B, leder for kommunens PPT-kontor.

Etter intervju nr.4 hadde jeg avtale om å møte informant nr. 5 ca fire timer etterpå. Det var et stykke vei å kjøre, men jeg kom frem til avtalt tid. Måtte spørre meg frem, men fikk god hjelp og ble loset inn på rett kontor.

Hvordan ville kontakten bli? Jeg ble mottatt med kaffe og en prat. Vi tok oss god tid til å bli kjent med hverandres utdannelse og våre erfaringer i vårt arbeid i skole og ved PPT-kontor. Videre orienterte jeg om mitt forskningsprosjekt og vi skrev under på

samtykkeerklæringen. Jeg merket meg at informanten var spent i forhold til at jeg skulle besøke en skole der PPT-kontoret deres var involvert.

Ville vi forstå hverandre? Informanten sin bakgrunn var psykologistudie med fordypning i systemarbeid samt rik erfaring på sin egen arbeidsplass. Det var ikke vanskelig å forstå hverandre i denne situasjonen.

Ville mine spørsmål bli forstått slik som jeg hadde tenkt/forberedt? Informanten var kunnskapsrik og hadde stor oversikt over arbeidet på deres PPT-kontor, samt oversikt over arbeidet ved skolene som tilhørte deres PPT-kontor. Når spørsmålet kom opp, for eksempel: hvordan ser dere på hverandre i et samarbeid? Da ble det svart om hvor og hvordan de møtes for å samarbeide. Det ble ikke oppfattet noe om å se.

Ville det komme overraskelser? Jeg ble overrasket over at informanten ville vite hva de hadde sagt på skolen der jeg hadde vært. Det kom klart frem at det kunne jeg ikke si noe om og henviste til samtykkeerklæringen. Det ble vist full forståelse her.

Kort konklusjon: Det var nok en uvant måte å tenke på hvordan vi ser på hverandre og å se hverandre. Nyansene her var ikke lett å få frem, og av og til vanskelig å oppfatte enda det ble sagt flere ganger på ulike måter.

Intervju nr.6 PPT-leder, kommune A, leder for kommunens PPT-kontor.

Det siste intervjuet ble også opprettet etter ny avtale, da informanten ble utkalt til et viktig møte på vår første avtale. Dette ble ikke noe problem for noen av oss. Denne dagen hadde vi begge god tid og det var ro på arbeidsplassen fordi ferieavviklingen hadde startet opp.

Hvordan ville kontakten bli? Vi hadde vært på telefon og e-post med hverandre for å gjøre nye avtaler og dermed ble samtalen mellom oss god. Vi var begge fleksible og fant fort tonen.

Ville vi forstå hverandre? Informanten var lærerutdannet samt hadde videreutdanning innenfor spesialpedagogikk og logopedi. Jeg kunne ikke se at vi ikke forsto hverandre.

Ville mine spørsmål bli forstått slik som jeg hadde tenkt/forberedt? Hvordan ser dere på hverandre? Det ble mer besvart med: når vi er sammen og når vi samarbeider.

Ville det komme overraskelser? Informanten fortalte at PPT-kontoret deres har en egen håndbok der skolen gjør seg kjent med hva de skal gjøre før PPT kommer inn. Kommunen har utarbeidet en håndbok for sitt spesialpedagogiske arbeid, er det denne de mener, eller har de laget sin egen? Og er dette den samme håndboken som en av skolene også henviste til?

Kort konklusjon: Her ble jeg møtt med spørsmål om hvilken skole har jeg vært på og hva de sa? Jeg informerte at det kunne jeg ikke si. Jeg fikk full forståelse for det med en gang. Hvor mange håndbøker er det snakk om i dette arbeidet, når jeg ser tilbake på alle mine intervju?

Helt til slutt må jeg ta med at det bare ble mer og mer spennende å foreta intervjuene. Følte at jeg ble litt rutinert. Det var veldig viktig å transkribere direkte etter hvert, slik at jeg ikke blandet kortene. Dette gav meg god oversikt hele tiden.

Jeg merket meg glede, som jeg prøvde å skjule, fordi teori som jeg hadde brukt i mitt teorikapitel ble nevnt av noen informanter. Jeg merket meg forbauselse eller overraskelse, som jeg måtte skjule, der jeg for eksempel spurte om SAMTAK og at dette var ukjent hos flere av informantene.

3.4.3 Transkribering

Jeg transkriberte fortløpende hver dag etter hvert som jeg var ferdig med ett og ett intervju. Intervjuene ble nummerert fra en til seks i den rekkefølge de ble utført i, nøyaktig slik jeg har skrevet over.

Først skrev jeg ut et slags skjema eller en oversikt, der jeg la inn alle mine spørsmål og hjelpespørsmål etter guiden sitt oppsett. Så fylte jeg ut informantens svar inne i dette skjema ved å lytte til opptaket. Nå kunne jeg skrive og stoppe opp etter hvert som jeg var klar til det. Dersom jeg hørte at jeg selv hadde kommet med nye spørsmål som ikke sto i guiden skrev jeg dette inn i tillegg. Jeg kunne også høre på opptaket flere ganger, slik at jeg var sikker på at det ble riktig transkribert, direkte som det var sagt.

Det var under dette arbeidet at jeg innså at jeg kunne beholde kommunene som kommune A og kommune B, men for å få en bedre oversikt måtte jeg gi navn til skolene. Kommune A fikk navnet *Andvik skole* og kommune B fikk navnet *Bjørkvik skole*. Informantene ble nummerert fra nummer 1 til nummer 6. Jeg gav dem også fiktive navn for å holde de adskilte under skriveprosessen. I den ferdige oppgaven valgte jeg å bare beholde numrene, for å ta vare på anonymiteten til informantene.

Jeg opplevde at jeg selv fikk bedre oversikt over arbeidet ved å dele alt inn slik jeg har beskrevet her, men siden jeg aldri har utført slikt arbeid før, har jeg ikke noe sammenligningsgrunnlag. Det var mye arbeid og en ny opplevelse.

3.4.4 Etiske hensyn

Etiske hensyn som må ivaretaes i dette forskningsprosjektet er flere.

Jeg berører ingen barn direkte i mitt forskningsprosjekt, men ulike voksne som er ansatt i PP-tjenesten og i grunnskolen. Resultatene vil likevel komme barn til gode dersom de gode løsninger blir tatt i bruk.

Av etiske dilemma som jeg kan komme opp i, kan det være at min førforståelse kan bli brukt negativt. I tillegg til dette kan jeg komme til å forhåndsdømme eller forstå i hjel mine informanter. Jeg kan og i min iver glemme å bli lyttende og åpen. Her må jeg være veldig bevisst og svært godt forberedt, både før, under og i situasjonen. Når selve intervjuet er ferdig er det viktig å ta seg tid til å gjøre en liten evaluerende

samtale med informantene og ikke gå for brått eller hastig. Det er viktig å bevare roen som intervjuer (Dalen, 2002).

Ved alle typer forskningsprosjekt må det innhentes lovregulert tillatelse for å gjennomføre prosjektet. Forskningsetiske spørsmål kan være omkring flere forhold, som for eksempel informert samtykke, anonymitet, oppbevaring av innhentede opplysninger, innsynsrett og taushetsplikt (Befring, 2002). Aktuelle lover og retningslinjer som er viktig for min oppgave, finner vi i Personopplysningsloven (LOV-2000-04-14-31) som erstatter tidligere lov om personregister m.m. av 9. juni 1978. Denne loven sikrer integritet til forsøkspersoner. Loven krever informert samtykke, anonymisering og innsynsrett for de som deltar i forsøket. Loven gir også retningslinjer for oppbevaring av materialet, og taushetsplikt i forhold til den informasjonen jeg får tilgang til, jmf. Forvaltningsloven § 13 (NESH, 2006).

Her må jeg følge krav og regler i forhold til loven, derfor blir alle navn på personer og steder anonymisert slik jeg har nevnt foran i oppgaven.

3.5 Undersøkelsens pålitelighet og gyldighet.

Kvale (1997) sier at det er viktig å ta med seg disse to begrep, validitet og reliabilitet, gjennom hele forskningsarbeidet. Vi kommer opp i ulike valg gjennom hele forskningsarbeidet og leseren må finne pålitelighet i vårt arbeid. Videre sier Kvale (2004) at vi kan finne versifisering av kunnskap som et tema som ofte blir diskutert innenfor samfunnsvitenskapene i forhold til begrepene reliabilitet, validitet og her blir generalisering også tatt med. Her finner vi uttrykket *hellig, vitenskapelig treenighet* brukt om generaliserbarhet, reliabilitet og validitet. I flere forskningsmiljøer har disse begrepene vært oppe til ulike diskusjoner. Noen forskere har prøvd å overføre noen definisjoner fra kvantitativ til kvalitativ forskning, mens andre forskere har gitt dem sin egen mening. Deres hensikt har her vært å vurdere innholdet i en kvalitativ forskning på best mulig måte. Kvale (2004) påpeker det faktum at noen forskere mener reliabiliteten ikke blir aktuell innenfor de kvalitative metodene. Her velger jeg

å forholde meg til Kvaales (2004) definisjoner, fordi hans tilnærming ikke avviser begrepene validitet, reliabilitet og generalisering. Han har forsøkt å omdanne begrepene slik at de blir relevante for kvalitativ forskning.

Videre velger jeg å belyse det ut fra en hermeneutisk vinkling. Denne metoden er aller først en systematisk fremgangsmåte for å undersøke den indre mening og forståelse for helheten til de informanter som jeg intervjuer. Det kan bli en utfordring å forstå det som skal tolkes som en del av den konteksten det hele inngår i (Befring, 2002). Som skrevet over har jeg transkribert mine rådata som jeg har samlet inn. Jeg har prøvd å skille mellom det overflødige og det som har blitt gjentatt. Formålet med et kvalitativt intervju, er å prøve å skildre livsverden. I dette prosjektet er det livsverden i jobbsammenhengen til informanten. Som forsker har jeg et perspektiv på det som skal undersøkes ut fra min problemstilling: "Om kriterier for godt samarbeid mellom spesialpedagogiske team og pedagogisk psykologisk tjeneste", og jeg velger å tolke intervjuene ut fra dette. Videre kreves det en distanse til det som kommer frem ved samtalen.

3.5.1 Validitet

Validitetsdrøfting i kvalitative design finner vi inndelt i fire punkt hos Vedeler: Sannhetsverdi, anvendbarhet, konsistens og nøytralitet (Vedeler, 2000). Som forsker må vi representere sannheten i vårt arbeid, ikke stjele andres arbeid og utgi det som vårt eget. "*Det betraktes som fusk å skrive av, mer eller mindre ordrett, uten å oppgi kilde*" (Blomberg, 2005:14). Videre har Kvale (2004) en bredere tolkning på begrepet validitet enn det kvantitative forskere har. Han trekker frem at det handler om gyldigheten til den kvalitative forskningen. Validiteten vil si noe om hvilken grad en metode undersøker det den virkelig er ment å undersøke. Her finner vi Kvale (2004) sin oppdeling i syv stadier av intervjuundersøkelsen og validitet er med i alle stadier, altså ikke bare noe som skal undersøkes på slutten av en studie. Validitet sier Kvale (2004) handler om selve gyldigheten til den kvalitative forskningen. Han sier at en forsker må ha en teoretisk forståelse av det som skal undersøkes, noe jeg også mener

---

jeg har tilegnet meg i min studie og på denne måten har en teoretisk oppfattelse av hva jeg undersøkte i mitt forskningsprosjekt.

Validitet handler dermed ikke bare om en metode, men her finner vi også forskerens ståsted. En må ha en teoretisk oppfatning om det som skal undersøkes, når en vil se om metoden undersøker det den skal (Kvale, 2004).

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet i undersøkelsen er prøvd styrket ved at jeg har beskrevet ganske detaljert hvordan jeg har foretatt selve undersøkelsen. I følge Kvale (2004) har reliabilitet noe med funnene i min forskning å gjøre. Her kommer troverdigheten i dataene frem. I selve intervjusituasjonen er det et faktum at spørsmålene til forskeren kan påvirke svarene til informanten. Mulighetenes bruk av ledende spørsmål brukt på en systematisk måte gir en *velegnet* til å kontrollere informantens pålitelighet. Dersom intervjueren ikke er seg bevisst bruken av ledende spørsmål, vil det kunne påvirke svarene.

Jeg brukte min private datamaskin til å ta opp stemmene. På den måten hadde jeg god oversikt over dataene ved at de alle var samlet på en maskin. Når dataene etter hvert skal kategoriseres under analysen, kan spørsmålet bli hvor nøyaktig forskeren har klart å være. Et dilemma man kan stå over når man leser en kvalitativ rapport, er at de presenterer bare et sterkt begrenset utdrag av dataene som er samlet inn. En etnometodologisk analyse av innsamlet dataene ville selvsagt krevd at både spørsmål og svar ble presentert siden man her er opptatt av hvordan partene i intervjuet sammen konstituerer den sosiale realiteten (Ryen, 2002) Videre kan en også styrke reliabiliteten ved å la flere forskere tolke og analysere samme materiale, noe som kan være vanskelig å få til i praksis. Allikevel kan bare utdrag av dataene presenteres og reliabiliteten kan være vanskelig å etterprøve.

3.5.3 Generalisering

Denne oppgaven har dermed et planlagt utvalg i 2 ulike kommuner, by og land. Til sammen 6 personer ble intervjuet. *”Størrelsen på utvalget vil ikke være representativt for generalisering”* (Fugleseth, Skogen, 2006).

Men en naturalistisk generalisering (Kvale) kan være aktuelt i dette prosjektet i motsetning til statistisk generalisering. Dette finner vi mer om hos Kvale.

Generalisering forteller oss om overførbarhet. Det kan bety og forutse nye hendelser fra egne erfaringer, og i hvilken grad man kan forvente at noe tilsvarende skal skje igjen. Hos Kvale (2004) trekker han frem tre ulike former for generalisering:

1. Naturalistisk generalisering, basert på personlig erfaringer og stilletende kunnskap om hvordan ting er, og som gir forventninger.
2. En formell og eksplisitt generalisering er statisk generalisering. Den baserer seg på personer som er tilfeldig valgt fra befolkningen og kvantifisering av intervjuene.
3. Analytisk generalisering er en begrunnet vurdering av om funnene fra en undersøkelse kan brukes som rettledning for hva som kan skje i en annen lignende situasjon.

I min undersøkelse vil målet være å gi et så sant bilde som mulig, og ikke å hente inn nok data som kan generaliseres, men at de data som fremskaffes kan heller ha en overføringsverdi til samarbeid mellom personene i SPT og PPT-rådgiver.

3.5.4 Metodekritikk

Denne oppgaven er dermed ikke representativ med bare seks informanter. Men jeg tror at noen tendenser vil gå igjen selv om vi ikke kan generalisere ukritisk fra et så lite studie. Dalen (2004) sier at det er hvordan vedkommende forholder seg til sin hverdag og sin livsverden som betyr noe. I oppgaven har jeg kalt det for jobb-livsverden. Videre kan det i oppgaven ha blitt påvirket med min egen forforståelse av

de tema som jeg selv har mye erfaring med. Dermed kan min egen innsikt gi en for sterk involvering i det som skal undersøkes her. Jeg har prøvd å være bevisst min førforståelse og reflekter over mitt ståsted.

Målet med kvalitativt intervju var å prøve å skildre livsverden i et jobbsamarbeid til informantene mellom PPT og SPT. I selve intervjusituasjonen blir spørsmålene påvirket av svarene. Kritikken til kvalitativ forskning som har vært rettet mot forskeren er objektiv. Med en hermeneutisk forståelsesform åpner det for et legitimt tolkningsmangfold. I denne forståelsesformen blir det dermed viktig at jeg som forsker prøver å formulere de bevis og argumenter som ligger i tolkningen på en slik måte at andre kan teste den. Kvale sier at det vil si det samme som at den som leser har samme perspektiv som forskeren uttrykker det (Kvale, 2004).

4. Resultater og drøfting

I prosjektplanen min vurderte jeg å bruke analyseinndelingen hos Befring eller slik som Kvale har satt dette opp. Befring foreslår å dele analysen inn i fire punkter (Befring, 2002), mens Kvale deler inn analysekapittelet i seks punkter (Kvale, 2004). Hos Fugleseth finner vi enda en ny metode for analyse som han deler inn i tre nivå. (Fugleseth, Skogen, 2006:257-264). Å gå inn på hver enkelt metode nå, finner jeg ikke tjenlig for oppgaven.

Underveis i arbeidet mitt ser jeg at det blir mest ryddig og oversiktlig å ta utgangspunktet for inndelingen av analysedelen etter selve intervjuguiden min med tre tema. På denne måten mener jeg at jeg hjelper leseren videre med å finne oversikten. I metodekapittelet presenterte jeg informantene mine i den rekkefølge som intervjuene ble tatt fra 1-6.

Utgangspunktet var at jeg besøkte to kommuner for å få en større bredde i svarene. Jeg ser at jeg trenger ikke å sammenligne svarene fra de ulike skolene og PPT-kontorene, da det var de gode løsningene jeg er på jakt etter. Jeg tenkte først at det var viktig å kunne skille svarene fra de ulike skolene og PPT-kontorene. Det kunne jeg gjort, men jeg valgte å ikke gjøre det siden det var kriteriene for de gode løsningene i samarbeidet jeg var på jakt etter. Jeg er også klar over at det er mange punkter jeg kan gripe fatt i under drøftingen, både negative og positive ting som dukker opp. Jeg velger å være bevisst på at det er de positive løsningen jeg vil ta frem i videre drøfting.

Derfor vil jeg videre dele inn sitatene fra informantene i tre underpunkt, etter 1: lederne for skolenes spesialpedagogiske team, 2: rektorene og 3: PPT-ledernes svar. Under hvert underpunkt vil jeg presentere de data som er gitt slik informanten har gitt dem. Så vil jeg drøfte de funn jeg har kommet frem til. Her kunne jeg laget et eget kapittel om drøftinger, men jeg finner det mer oversiktlig at jeg drøfter mine funn etter hvert underpunkt. Når jeg velger å dele informantene inn i grupper, slipper jeg å

---

bruke fiktive navn og kan dermed ta bedre vare på anonymiseringen slik jeg sagt til dem. Jeg vil nå trekke frem data fra min undersøkelse og drøfte det i forhold til min teori og finne kriterier for gode løsninger i et samarbeid mellom PPT og SPT. Hele tiden følger jeg intervjuguidens spørsmålsinndeling under tema 1, 2 og 3 og henter frem svar på oppgavens problemstilling.

Tema 1: PP-tjenesten sin organisering av samarbeidet i forhold til skolen og omvendt. Daglig leder sitt ansvarsområde i dette forholdet.

Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

Tema 3: Mulige løsninger eller tiltak?

Ved veis ende avslutter jeg kapittelet med en oppsummering av funn, som kriterier og gode løsninger i et godt samarbeid, samt endringer i samarbeidet de siste årene. Jeg setter også lys på det jeg mener jeg fant lite om.

4.1 Tema 1: Organisering av samarbeidet

Hvordan og hvorfor har det skjedd endringer i samarbeidet mellom PPT og skolen? Vil jeg finne tradisjonelt og/eller nyutviklet organisasjonsarbeid? Hvilke løsningsmuligheter finner jeg? Hvilke kriterier finner jeg som grunnlag for godt samarbeid?

Jeg presenterer nå først lederne for skolens SPT sine fortellinger fra samtalene, deretter rektorenes og tilslutt PPT-ledernes. Dette gjør jeg gjennom alle intervjuguidens tre temaer og avslutter med drøfting av funn, under hvert underpunkt, i lys av teorien.

4.1.1 De ulike lederne for skolens spesialpedagogiske team om organisering av samarbeid

En SPT- leder uttrykte det slik om organisering av samarbeid:

”Jeg oppfatter dette som en god skole. Vi prøver å fornye oss. Vi har et godt samarbeidsklima mellom kollegaene. Vi prøver tilpasset opplæring. Vi har åpne linjer. Vi har godt gehør i administrasjonen ved ønsker om endringer”.

Videre fortalte SPT-leder om hvordan SPT-teamets arbeid var innenfor skolen:

”De som er med i SPT er rektor pluss meg og inspektører. PPT representanten er med på møtene Vi fordeler timer.. ekstra oppfølging.. bekymringsmeldinger.. Jeg er leder for spesialpedagogisk team.. Vi diskuterer hvordan disse elevene best skal ivaretas”.

Vi samtalte videre om hvordan de ulike parter i et møte ser på hverandre i samarbeidet. Her svarte SPT-lederen på denne måten:

”.. Det er lærerens arbeid og ikke kvalifikasjoner som er avgjørende for om de er med i SPT”.

SPT-lederen forteller videre om forventninger til PPT:

”PPT kommer inn på den forebyggende siden.. Vi opplever et godt samarbeid med PPT. Det er for få tilknytningspersoner i PPT. Vi har en fast representant som kommer hver 14.dag. Vi startet opp den ordningen for to år siden”.

Den andre SPT-lederen sier om organiseringen av samarbeidet:

”Vi har ikke spesialpedagogisk team, jeg er spes.ped.koordinator. Alle voksne som er med i samme gruppe og arbeider sammen. En gang pr. måned har vi møte med administrasjonen. Vi kaller det for trinn-møte. En gang i måneden blir spes.ped.spørsmål tatt opp”..

Spes.ped koordinator forteller fyldig videre om det spesialpedagogiske arbeid innenfor skolen:

”Lærer eller foreldre melder ett behov.. Så er det min oppgave å fortelle hva som er problemet.. Jeg må kartlegge problemer, kontakte PPT og så videre.

Jeg må koordinere arbeidet, og lærerne i klassen er med hele tiden.. Det arbeides med hver elev minst en time pr uke. Det er flere samarbeidspartnere. Vi tar først kontakt med PPT eller helsesøster, eventuelt BUP, barnevern.. Vi leier dagtilbud, for eksempel uteaktiviteter. Vi samarbeider med fysioterapeut, bedrifter der elever med Asberger får et dagtilbud. Det er private som gir tilbud til kommunen..”

Spes.ped.koordinator fortalte videre hvordan de ser på hverandre i samarbeidet:

”Jeg ser positivt på dem. BUP er fantastisk, vi får alltid hjelp. Vi har et godt samarbeid med PPT, selv om vi av og til skulle ønske mer, så gjør de en god jobb. BUP er veldig profesjonelle. PPT er mer personavhengig.”

Spes.ped.koordinator forteller om forventninger til PPT:

”Jeg forventer at de har kompetanse, oversikt over alle mulige forhold, likeverd i forhold til sakkyndige, skal ønske at de jobbet mer systemrettet, det blir mye på individnivå. Observasjoner forekommer ikke. BUP har jeg bare positivt å si om”.

4.1.2 Drøfting av funnene:

Hensikten med studiet var å se etter hva sier de personene ved skolene og PPT-kontorene selv om hva som er viktige kriterier for et godt samarbeid innenfor det spesialpedagogiske arbeid. Jeg hadde erfart at innenfor en kommune ble dette arbeidet drevet forskjellig. Derfor ville jeg se på dette studiet i to ulike kommuner, om jeg kunne finne flere kriterier for godt samarbeid i det spesialpedagogiske arbeid der. Mine første informanter var de som ledet spesialpedagogisk team (SPT) ved skolene. Jeg spurte hvordan dette arbeidet ble organiserte hos dem.

Å organisere et samarbeid skjer på skolen i SPT når PPT er der på de faste møtene. På samme måte vil vi se hvordan PPT organiserer sitt samarbeid når skolen er på kurs eller møter hos PPT under punkt 1.1.5.

Den ene spes.ped leder uttrykte trivsel og glede i arbeidet og mente at samarbeidsklimaet er godt. Det ble listet opp hva hun mener de har fått godt til, hva som de arbeider med og hva de har prøvd av nye ting. Hun uttrykker at de har et godt gehør i administrasjonen, noe som sier oss at det å bygge relasjoner i et samarbeid er alfa og omega. Spurkeland (2005) sier: *”at kjernen i relasjonskompetanse er det som gjør at vi får kontakt og kan samhandle”*. Jeg opplevde at SPT- lederen hadde god erfaring og god oversikt over skolens arbeid innenfor det spesialpedagogisk arbeidet.

Den andre SPT-lederen fortalte at de ikke hadde SPT ved skolen og at hun fungerte som en koordinator i spesialpedagogisk arbeid ved skolen. Det kom ikke frem om det var skolen, PPT eller kommunen som hadde bestemt dette. Jeg ser i ettertid at det kunne jeg spurt om, men på grunn av mitt valg av intervjumetode hadde jeg planlagt at informantene skulle få komme med sine tykke beskrivelser under en semistrukturert metode som Dalen(2004) sier det. Da opplevde jeg at det var vanskelig å bryte av. Jeg lot informantene få si sitt og kanskje jeg håpte at de kom nærmere det å svare på hva jeg virkelig spurte om.(jmf.kap3) SPT lederen her listet også opp hva de gjorde, hvor ofte de møtte PPT og la vekt på alle de andre samarbeidspartnerne som de hadde ved skolen sin. Jeg ser at her fant jeg flere forskjeller på disse to skolene. Var det skolen eller PPT eller kommunen som var årsaken til det? Videre prøvde jeg å komme mer innenfor skolens vegger og spurte for eksempel hvordan de *ser på* hverandre i et møte. Jeg oppfattet at den ene SPT-lederen ikke forsto spørsmålet, slik jeg ser på svaret hennes. Mens den andre SPT- lederen svarte direkte: *”Jeg ser positivt på..”* og listet opp sine samarbeidspartnere. Jeg var opptatt av om Martinsens (2000) omsorgsfilosofi er i bruk i skolen i et samarbeidsøyemed. Derfor spurte jeg på flere ulike måter, men ser nå at det var vanskelig å snakke om dette uten å gi undervisning om denne filosofien. Her ser jeg at Spurkeland (2005) sin veiledning om relasjonsbygging kan få mye å si. Under forventninger til PPT i samarbeidet ble det hos den ene SPT-lederen listet opp hva som blir gjort fra både skolen og PPT sin side, og jeg merker meg at det har skjedd en endring på skolen ved at SPT-lederen fortalte om at denne ordningen startet opp for to år siden.

Men spes.ped. koordinatoren kom med konkrete ønsker til PPT. Hun forventet at PPT skal ha kompetanse, oversikt over alle mulige forhold, likeverd i forhold til sakkyndige og et ønske om at de skal jobbe mer systemrettet. Hun mente også at det i dag blir gjort mye arbeid på individnivå.

Det ble her pekt på et ønske om å få kompetanse, likeverd i samarbeidet og mer systemrettet arbeid. Jeg ser videre i intervjuene at det skjer en utvikling av kompetanse og systemrettet arbeid. Når det gjelder likeverd i arbeidet kan vi finne førstehjelp både hos Martinsen (2000) og Spurkeland (2005). Fra håndboken for PP-tjenesten finner vi følgende:

”Å bli respektert handler om å bli sett på som en likeverdig part i et samarbeid. Et likeverdig samarbeid forutsetter at de samarbeidende parter er jevnbyrdige” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:33).

”God samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har en felles forståelse..” (Faglig enhet for PP-tjenesten 2001:53).

Videre viser E.O.Eriksen (1993) i en av sine modeller for å utvikle samfunnsnyttig samarbeidsreformer, at vekstmodellen kan være med å gjøre hverandre gode. Jeg mener at dette er både viktig og nyttig for å videreutvikle godt samarbeid.

4.1.3 De ulike rektorene ved skolene om organisering av samarbeid

En rektor uttrykte seg slik om organisering av samarbeid:

”Vi har et spesialpedagogisk team der administrasjonen pluss logopeden er med. Vi har tverrfaglig møte med PPT, BUP, barnevern og helsesøster.. vi har fått møter med fast PPT-representant annenhver tirsdag. En skal forebygge, heller det enn å reparere. Rammene er blitt bedre de siste 3-4 år. Vi har hatt perioder hvor vi har slitt med PPT. Nå går det bra i samarbeidet”.

Rektoren fortalte grundig om hvordan de arbeider og planlegger det spesialpedagogiske arbeidet ved skolen:

”Vi er fire stykker i SPT.. Det er tett oppfølging fra inspektørene sin side, inn mot de enkelte klasser.. Vi skal bygge ekspertise på teamet. Vi vil heller ha tilpasset undervisning, enn spes.ped.lærere som følger enkelte elever. Logopeden har alltid 60% av jobben knyttet til logopedi, spesielt er rettet inn mot 1.klasse. Hun driver kartlegging.. Logoped er leder for SPT”.

”I tillegg til PPT har vi miljøterapeut.. fra sosialkontoret. Det er det 3.dje året vi har henne nå. Hun hjelper oss med de som har adferdsvansker og hjelper foreldrene hjemme i forhold til grensesetting og ansvar. Lærerne er veldig glad for veiledning fra henne med adferdsvansker. Vi samarbeider med helsesøster.. Hun er viktig. BUP har vært her, men det handler om personer, noen vi har godt samarbeid med.. PPT skal være her hele tiden. Barnevernet og BUP samarbeider vi av og til med”.

Rektor forteller videre hvordan de ser på hverandre i samarbeidet.

”Våre samarbeidspartnere er viktige ressurspersoner for oss.. Kommer vi inn tidlig er det best.. De som står oss nærmest er PPT og miljøterapeuten”.

Rektor forteller videre om forventninger til PPT:

”Vi forventer godt samarbeid. De skal komme inn på et tidlig tidspunkt og vite hvordan vi tenker. De skal samarbeide med oss med elever som strever. De skal selv komme å observere. Vi skal unngå enkeltvedtak med § 5.1 og at tilpasset opplæring skal gi tilstrekkelig hjelp”.

Rektor forteller om hvordan de informerer andre lærere om SPT sitt arbeid:

”Vi har en håndbok på skolen vår om SPT sitt arbeid. Her får lærerne hjelp til hvordan en skal gå fram”..

Den andre rektoren orienterte om organiseringen av det spesialpedagogiske arbeidet slik:

”Det spesialpedagogiske arbeidet er en del av helheten ved skolen. Det er behovet på hvert trinn som er det avgjørende i arbeidet med spesialpedagogikk”.

Rektor forteller videre hvordan de planlegger det spesialpedagogiske arbeidet:

”Det spesialpedagogiske arbeid starter tidlig. Vi har en overgangsplan. Vi får kjennskap tidlig fra barnehager. Helsestasjonen har oversikt over behovene, minst ett år på forhånd.. Vi samarbeider med alle barnehager og ungdomskolen som ligger sentralt i kommunen. Vi har tenkt team i koordinering. Vi har en spesialpedagogisk koordinator.. Det spesialpedagogiske behov møtes ikke av noen team. Vi har samarbeidsmøter.. Vi møter to klasser hver uke. Hvert trinn har et samarbeidsteam.. Vi har samarbeid med PPT.. Vi har vår kontaktperson.. Vi har samarbeid med BUP.. Teamet arbeider med enkeltelever..”.

Rektor forteller hvordan de ser på hverandre i samarbeidet:

”Samarbeidspartnerne er helt nødvendige. De har kompetanse.. De kan rettlede oss, foreslå tiltak og veilede oss på rett spor. Vi skulle gjerne hatt mer.. Vi er veldig fornøyd med samarbeidet med PPT og helsetjenesten..”.

Rektor forteller om hva skolen forventer av PPT:

”PPT er en sakkyndig innstans. De blir ikke påvirket av hva vi tenker. De er en rettleder. De har spisskompetanse og gir oss støtte og tilbakemelding. Vi kan hente ideer fra PPT. PPT har kursprogram som de setter i gang.. Det er meningen at alle skolene skal være med”.

4.1.4 Drøfting av funnene:

Vi vet at det er rektor ved skolen som har det endelig ansvar for det administrative, det økonomiske, det pedagogiske og det spesialpedagogiske arbeidet ved skolen. Den ene rektoren gav en grundig utgreiing om organiseringen av det spesialpedagogiske arbeidet ved skolen og mye samstemte med SPT-lederen sine utsagn. Rektor fortalte at de har et spesialpedagogisk team ved sin skole, og hun sa hvem som er med og hvem som leder teamet. Videre listet hun opp hvem som var skolens samarbeidspartnerer og hvordan de arbeider med forbygging. I opplæringsloven paragraf 5.6 (Stette, 2007) leser vi at PPT skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov. Senere sier rektor at de heller vil ha tilpasset opplæring enn at spesialpedagogene følger elevene. Om hun mener at spesialpedagogene kommer fra PPT eller fra egen skole kom ikke klart frem. Jeg mener at dette kan vise at skolen har forandret både sitt syn på spesialundervisningen så vel som sitt syn på PPT. Allerede i L-97 (1996) i den generelle delen leser vi at undervisningen i skolen må tilpasses. Ikke bare når det gjelder den faglige delen, men også på klassenivå og på elevens eget utviklingsnivå. Rektor presiserte at det er viktig med å forebygge kontra enn å reparere. Hun bemerket at rammene var blitt bedre de siste årene og at samarbeidet går bra nå. Jeg mener å se at her har skolen opplevd en endring i samarbeidet de siste årene. Det virker som hun mener at det er bedre nå enn før.

Den andre rektoren orienterte om organiseringen av deres spesialpedagogiske arbeid. Han fortalte at dette arbeidet var en del av helheten ved skolen og at de tenkte team i koordinering. Jeg var nå klar over at denne skolen løste arbeidet på en annen måte ledet av en spes.ped.koordinator i samarbeid med rektor. Det var vanskelig å skille mellom de ulike team som han fortalte om. Her burde jeg kanskje spurt mer, men igjen ville jeg ikke avbryte for jeg ville gjerne ha tykke beskrivelser. Videre fortalte han om hvem de samarbeidet med, listet dette opp og presiserte at de hadde sin kontaktperson hos PPT. Han fortalte også at spes.ped-arbeidet begynte tidlig og at skolen hadde en overgangsplan. Under samtalen videre forsto jeg at dette handlet om

---

overgang fra barnehage til skole og fra barneskole til ungdomsskolen. Jeg mente å høre at en overgangsplan var en god løsning for deres arbeid.

Når jeg kom inn på hvordan de *ser på* hverandre i et samarbeid for eksempel når de er på samme møte, svarte den ene rektoren at de så på sine samarbeidspartnere som ressurspersoner. Spurkeland (2005) sier at relasjoner bygges best i direkte møte med mennesker. Martinsen (2000) sier videre at blikket vårt er et sansende uttrykk og at det forteller oss hvordan vi uttrykker oss i forhold til andre. Den andre rektoren svarte at samarbeidspartnerne er nødvendige, de har kompetanse, kan rettlede, forstå og veilede skolen. Ved dette punktet kom det frem at de var veldig fornøyde med PPT og helsetjenesten. På en måte kan jeg se at de svarte så direkte som mulig på spørsmålet. De pekte på at det å se på hverandres kompetanse er nesten det samme som når Spurkeland (2005) sier noe om hva som skjer i et direkte møte med mennesker. Her mener jeg å finne at en ser etter hvilken nytte en kan ha av hverandre og jeg kan være enig at det er viktig i et samarbeid.

Når det gjelder samtalen om forventninger til PPT sa den ene rektoren klart at de forventer godt samarbeid. Videre sa hun at hun forventer at PPT skal vite hvordan vi tenker. Jeg mener å forstå at skolen så det som viktig at det må ligge en felles forståelse i bunnen i dette samarbeidet, når det gjelder å vite hva vi tenker. Kanskje er dette kommunens ansvar å skolere begge parter i å forstå hverandre. I Håndboken for PP-tjenesten (2001) (jmf.s.3) kan vi muligens finne mange av disse svarene. Her kan vi lese om at PP-tjenesten står til en viss grad på utsiden av de virksomheter de er en del av. Det er en organisatorisk utfordring, men det gir også PPT en mulighet til både å ha et indre og ett ytre blikk på det som skjer i barnehage og skole. Jeg mener at her finner vi en plattform for felles forståelse. Håndboken for PP-tjenesten (2001) sier at god samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har en felles forståelse av arbeidet.

Den andre rektoren sa det på en annen måte om at PPT ikke blir påvirket av hva vi tenker. Jeg mener å se at samme håndbok vil være et svar også for dem. Videre i samtalen snakket han om alle de viktige ressursene til PPT som kom skolen til gode

og at de kunne hente gode ideer fra PPT. Det ble også trukket frem gode løsninger som de opplevde sammen med PPT, blant annet gode kurstilbud med mer. Hos Davis (2000) og E.O.Eriksen (1993) finner vi ulike modeller for samarbeid. Det er partnerskapsmodellen, ekspertmodellen og vekstmodellen. I partnerskapsmodellen er vi likeverdige samarbeidspartnere med felles forståelses plattform. Martinsen(2000) kan plasseres inn her med sin filosofi, det å se eller forstå sin medarbeider med omsorg og innsikt. Videre hos ekspertmodellen er det noen få spesialister som utpeker seg som ledertype og jeg kan ikke se at Martinsen sin filosofi får sin rettmessige plass her. I vekstmodellen er det romslig å være, men med klare regler for å skape, bygge og utvikle et samarbeid. Her mener jeg å finner plass til omsorgsfilosofi. Mye felles kunnskap må ligge i bunnen hos alle parter for å få dette til.

4.1.5 De ulike PPT-lederne om organisering om samarbeid med skolen

En PPT-leder informerte om sitt forarbeid i forhold til samarbeid med skolen:

”Her på kontoret er vi organisert i team, skoleteam og barnehageteam. Vi har en håndbok som er sendt ut til skolene, slik at de vet hva de skal gjøre før PPT kommer inn. Skolen skal drøfte sakene før PPT kommer.. Vi veilede.. Vi drøfter.. Potten av ressursen ligger i skolen, ikke hos PPT. Hvordan skolen disponerer sine ressurser er viktig. Hvis skolen ikke gjør det de skal, går PPT inn med veiledning. Vi har gode rutiner.. Det skal være SPT på hver skole”.

Hva er dere avhengig av i arbeidet?

”Vi er avhengig av godt samarbeid. Den informasjon som går til skoleledelsen, går ofte ikke ned i systemet til hver enkelt lærer. Her har skolelederne en jobb å gjøre”.

Er ”Håndboken for PP-tjenesten” til hjelp i samarbeidet med skolen?

”Den gir klare retningslinjer. Det er en spes.ped.håndbok for kommunen. Vi har vår egen håndbok i tillegg.. Skolene har veldig klare regler. Vi kan referere til håndboken”.

Hvordan ser dere på skolen i samarbeidet?

”Jeg opplever samarbeidet som skolemenneske og har vært i PPT i 10 år. Berde om hjelp, trenger de nye briller som ser problemene på en annen måte.. Rektor har ansvar for informasjon til de ansatte og jeg har ansvar for mine. Jeg har godt samarbeid med skolene i kommunen. Det er lite misnøye”.

Den andre PPT-lederen informerte fyldig om sitt forarbeid i forhold til samarbeid med skolen:

”Som daglig leder har jeg både lederfunksjonen og arbeider ute som saksbehandler.. Vi dekker overgangen barnehage/skole. Vi vil utvikle spisskompetanse.. Vi holder oversikt over brukte PPT-timer. Vi har laget tilvisningsrutiner. Når det gjelder tilvisninger kan ingen oppmelde til PPT uten at det har vært drøftet med kontaktpersonen for PPT på skolen.. Vi har klare krav til hva skolen skal gjøre.. Vi har fast struktur.. Arbeidsfordelingen på PPT er planlagt.. Vi har ett forarbeid på PPT-kontoret og ett forarbeid på skolen”.

Hva er dere avhengig av i arbeidet?

”Vi har faste besøksdager.. Når vi har en besøksdag, kan den aktuelle skolen organisere hele opplegget med PPT. Vi kommer tidlig inn for å være drøftningspartnere.. I PPT har vi ulike utdannelse som dekker behovet i skolen. Vi er et stabilt personale i PPT. Vi har vært samorganisert med barnevern, helsetjenester.. Vi har fått ny oppvekst/kultursjef i kommunen. Den nye organiseringen vil virke fra 1.august i år. På en del områder ser jeg at det vil bli en bedre organisering i PP-tjenesten. Når det gjelder samarbeidet med andre etater og hjelpetjenester vil vi tape på denne organiseringen. Vi får noe og taper noe.. Vi er avhengige av at skolen er kjent med våre

henvisningsrutiner og at skolen bruker sin kompetanse som de har. Vi må ha tett dialog med skolen”.

Er ”Håndboken for PP-tjenesten” til hjelp i samarbeidet med skolen?

”Det finnes en spesialpedagogisk- plan fra tidligere. Vi har ikke en egen bok. Men vi har en egen plan for spes.ped.koordinatorerne på skolen. Vi har den grønne permen som er gitt fra Landsplan/departementet fra 2001. Vi har i dag ingen egen håndbok, men det finnes mange planer som er utviklet her.. Vi har en strategiplan i kommunen som dekker spes.ped-feltet. Planen som kom på landsplan har vi nok i bunnen. Strategiplan har kommunen hatt i mange år. Den nåværende var ferdig i 2007. Hver plan har en tre-års periode. PPT har ansvar for samling av PPT-koordinatorerne to ganger i året.. Dette er utviklingsforumet i kommunen.. PPT inviterer skolene med på kurs”.

Hvordan ser dere på skolen i samarbeidet?

”Vi møtes i ”Pedagogisk Forum”.. Det er et godt samarbeid og skolene er ulike. De trenger ulike former for opplæring. Vi kjenner skolene. Hver høst har vi høstmøte. Det går på samarbeid.. Dette danner en viktig base for samarbeid med skolen. Her er både administrasjonen og spes.ped.koordinator med”.

4.1.6 Drøfting av funnene:

Hos PPT snakket vi om å forberede samarbeidet med skolen før PPT skal besøke skolen og om hvordan dette arbeidet ble utført. Vil jeg finne tradisjonelt og / eller nyutviklet organisasjonsarbeid her? Den ene PPT-lederen informerte om arbeidet sitt og om hvordan kontoret var organisert i team, blant annet i barnehage- og skoleteam. Hun fortalte at de på kontoret hadde sin egen håndbok som jeg fikk se. Jeg la merke til at det ikke var Håndboken for PP-tjensten (2001) hun mente. Hun var veldig klar på hva som er skolene og hva som er PPT sine oppgaver. Hun fortalte om kravene sine til skolene, og om deres faste struktur. Hun var klar på at det skal være et spesialpedagogisk team ved hver skole. Hun poengterte at de var avhengig av et godt

samarbeid og at her måtte skolelederen ta ansvar for å gi personalet sitt god informasjon ned i systemet til alle lærerne. Jeg opplevde at all informasjon var klar og tydelig. Dette var en leder med god oversikt og som hadde klare mål for PPT sitt arbeid. Jeg tenkte på Davis (2000) sine modeller: Partnerskapsmodellen og Ekspertmodellen som gode modeller for godt samarbeid. Jeg mener at det ikke er ensbetydende med å være klar, bestemt og ha god oversikt at jeg kan si at her blir Ekspertmodellen brukt. Davis sier at en ekspert spør alle spørsmålene og gir alle svarene og at det kan bli vanskelig å skape samarbeid. Å være klar, bestemt og ha god oversikt kan være en god egenskap i Partnerskapsmodellen når en i tillegg har det for øye å gi alle sine medarbeidere rom. Å mene noe bestemt her er vanskelig, kanskje at det er slik at vekstmodellen til E.O.Eriksen (1993) blomstrer opp. Til å uttale meg mer om dette kjenner jeg det videre arbeidet for lite.

Den andre PPT-lederen fortalte fyldig om alle oppgavene som hun var ansvarlig for både på PPT-kontoret, og som saksbehandler og kontaktperson for noen skoler. Hun ønsket å videreutvikle spisskompetanse på kontoret. Dette er i tråd med hva vi finner i Håndboken for PP-tjenesten (2001) sier noe om at de mål som ble fastsatt for PPT allerede i 1996, er med å bidra til å utvikle PP-tjenesten i samsvar med deres mål og oppgaver. I Stortingsmelding nr.23 (1997-1998) sier også departementet at de vil presisere at det må være en balanse mellom arbeidet med sakkyndig vurdering og forbyggende oppgaver hos PPT. Videre fortalte PPT-lederen at alt arbeidet på kontoret var godt planlagt med gode strukturer. Igjen ser jeg et bilde på de ulike samarbeidsmodellen som jeg har nevnt over. Det er vanskelig å stille en modell til disposisjon, fordi jeg kjenner ikke arbeidet på innsiden. Her kan jeg bare presentere Vekstmodellen til E.O.Eriksen (1993) og Partnerskapsmodellen hos Davis (2000). De har et stabilt personale og de ansatte hadde variert utdannelse som dekker behovet i skolene. Hver skole har sin faste kontakt med faste besøksdager. De har klare krav til skolene om hva de skal gjøre før PPT kommer inn. Hun mente at de må ha et forarbeid hos PPT og et annet forarbeid på skolene. Videre listet hun opp alle samarbeidspartnerne deres, og sa at de er samorganiserte med barnevern og helsetjenesten. Videre var hun bekymret fordi de var for få ansatte. Det ble nylig gjort

en endring i kommunen der noe av arbeidet blir omorganisert og hun sa det slik at de får noe og taper noe annet, uten å utdype det noe mer.

Begge PPT-lederne var klare på at de var avhengig av et godt samarbeid og en god dialog med skolene. Selv om Spurkeland (2005) deler kunnskap med oss om både relasjoner og dialog så er det viktig å ta frem her Stortingsmelding nr.23(1997-1998) der vi leser at PP-tjenesten fungerer godt der en er nær brukeren.

Tilslutt samtalte vi om Håndboken for PP-tjensten (2001) om den var til hjelp i samarbeidet med skolen. Den ene PPT-lederen mente at det var en spes.ped.håndbok for kommunen, men at den gav klare retningslinjer. De hadde også laget sin egen håndbok. Jeg fant det vanskelig å få oversikt over de ulike håndbøkene. Hva som er likt og hva som er ulikt ut fra Håndboken for PP-tjenesten er vanskelig å bedømme ut fra en samtale på en time. Jeg bare konstaterer at det er slik, men jeg mener at tittelen er klar for hvem den gjelder.

Den andre PPT-lederen fortalte at det finnes en spesialpedagogisk plan fra tidligere, i tillegg har de den grønne permen fra 2001. Her på kontoret hadde de ingen egen plan, men kommunen har en strategiplan som går over tre år.

Tilslutt snakket vi om å *se på* hverandre i samarbeidet. Den ene PPT-lederen svarte ikke direkte på spørsmålet, men slo fast at hun hadde et godt samarbeid gjennom mange år og med god erfaring. Hun sa at det er lite misnøye. Den andre PPT-lederen svarte også med å fortelle hvor ofte de møter skolene. Vi kjenner skolene sa hun. Høst- og vårmøte handler om samarbeid og danner en viktig base for samarbeid med skolene. Martinsen (2000) kvernet i bakhodet hos meg. Jeg opplevde at vi fordypet oss i spørsmålene foran og ble litt værende der. Skulle gjerne snakket mer om dette, men igjen var det de tykke beskrivelsene som fikk plassen.

Håndboken for PP-tjenesten (2001) sier at PP-tjenesten står til en viss grad på utsiden av de virksomheter de er en del av. Dette er en organisatorisk utfordring, men samtidig gir det PPT både et indre og et ytre blikk på det som skjer i skoler og barnehager. Hva betyr det at PPT har et indre og ytre blikk på skolen? I L-97 (1996)

finner vi og en uttalelse om å ha et blikk for den enkelte elev. Er dette det samme blikk som Martinsen snakker om. Jeg mener at det er forskjell på å ha et blikk på den enkelte elev og ha et blikk for den enkelte elev. Å ha et blikk på en elev kan si oss at vi kontrollerer eleven med vårt blikk. Det er mulig for en lærer å gjøre i et klasserom. Å ha et blikk for en elev viser at vi bryr oss om og vil ta hånd om eleven. Jeg aner at her passer Martinsen sin omsorgsfilosofi. Dette er også mulig å gjøre for en lærer i klasserommet. Jeg mener at det gjelder også for en PPT-rådgiver. Dette skulle jeg gjerne drøftet videre med mine informanter.

4.2 Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

4.2.1 De ulike lederne for skolenes spesialpedagogiske team om samarbeid eller samhandling

En SPT-leder uttalte seg om hvorvidt samarbeid er det samme som samhandling:

”Ja, samarbeid er for eksempel når jeg snakker med representant for PPT og vi er enig i hva som skal gjøres.. Samhandling er arbeid med enkeltbarn.. Samarbeid har med lærere, kollegaer å gjøre og samhandling har med PPT å gjøre”.

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

”Vi forventer oppfølging, forbygging, ikke bare å reparere.. Vi kan kalle inn til møte på kort varsel. Samarbeid de siste årene.. er stor forskjell fra tidligere.. Noen fra PPT har endret rutiner. Det er faste dager nå. I dette skoleåret kom PPT inn tidlig. PPT skal nå komme inn å være observatør i 1.klasse. Så har vi nye rutiner i 2.klassetrinn.. Representanten går inn og lager IOP for enkeltelever. Det oppfattes som positivt”.

Fortell om rutiner dere er fornøyd med.

"Vi har en lett vei å gå. Det er lett å få tingene gjort. Vi kan raskt få innkalt til møter".

Finnes det modeller for utvikling av samarbeid med PP-tjenesten?

"Nei, det har vi ikke diskutert".

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

"Ja, det gjør vel egentlig det. Det er blitt faste dager med PPT hos oss. PPT skal for første gang være observatør i 1.klasse. PPT skal inn fra høsten av å lage en IOP, det er ett enkelt tilfelle".

Den andre SPT-lederen sier noe om hvorvidt samarbeid og samhandling er det samme:

"Jeg føler at vi er prisgitt de samarbeidspartnere vi har.. det å få etablert et tverrfaglig samarbeid er vesentlig. Samhandling er flyten i samarbeidet, hvordan tingene fungerer i praksis. Samhandling handler om respekt, at en for flyt i samarbeidet. Samarbeid er formalitetene, men samhandling er praksis".

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

"Det som butter mest imot er terskelen for å få uttelling/midler til elevene med.. vansker. Vi arbeider mye med å forebygge skrive og lesevansker. Prosjektet: "Lese- og skriveglede" arbeider vi med".

Fortell om rutiner dere er fornøyd med?

"Utgangspunktet for prosjektet er SAMTAK".

Finnes det modeller for utvikling av samarbeidet med PPT?

”Vi har ett fast møtepunkt, høstmøtet i september/oktober. Vi går gjennom de elever med behov. Terskelen er lav for å be om dette møtet”.

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

”Nei, det har ikke skjedd noen utvikling. Det er personavhengig om du får hjelp. SAMTAK skulle gi bedring, men det ble det ikke i praksis”.

4.2.2 Drøfting av funnene:

Samarbeid er når man i ulike sammenhenger inngår en avtale om å samarbeide om en felles sak. Glavin og Erdal (2000) sier at samarbeid blir definert som samspill, kompaniskap og det å jobbe sammen.

Målet med oppgaven min er blant annet å finne kriterier for hva som er et godt samarbeid mellom spesialpedagogiske team og PPT. Jeg spurte informantene om samarbeid og samhandling er det samme. Det ble lagt frem mange gode refleksjoner og spennende tanker rundt dette temaet. En SPT-leder sa at det var to forskjellige ord som og var litt av det samme. Hun sa at de bruker ordene litt om hverandre. Hun fortalte at de samarbeider med PPT, men samhandler med elevene. Videre snakket vi om hvordan de opplever godt samarbeid på skolen. Hun mente at noen hadde endret rutinene hos PPT, fordi opplevelsen av samarbeid de siste årene er svært forskjellig fra tidligere år. Hun pekte for eksempel på ordningen med fast PPT-dag og at PPT kommer tidligere inn i arbeidet på de laveste trinnene. Her er mye positivt, mente hun. Her mener jeg å se at definisjonen til Glavin og Erdal (2000) stemmer med at de sier samarbeid er samspill, kompaniskap og det å jobbe sammen. Når det gjelder ordet samhandling fant jeg at Hjulstad og Sødal (2001) har tolket ordet med ord som samspill, vekselvirkning og interaksjon. Her finner jeg at begge henvisningene bruker ordet samspill, både om samhandling og samarbeid. Jeg mener at det nødvendigvis ikke trenger å bety det samme, men at samme ord er brukt for å belyse meningen. Det er kanskje ikke så rart at det blir brukt om hverandre i dagligtale.

Den andre spes.ped.koordinatoren reflekterte rundt ordene samarbeid og samhandling. Først nevnte hun begrepene samarbeidspartnere og tverrfaglig samarbeid. Disse to begrepene er ord med ordet samarbeid i. Jeg mener her at det handler om å bruke begrepene i refleksjoner. Etterpå sa hun at samhandling er flyten i samarbeidet, hvordan tingene fungerer i praksis. Samhandling handler om respekt. Her ser vi tydelig det som Glavin og Erdal (2000) sier om at samarbeid er samspill. I Håndboken for PP-tjenesten (2001) leser vi at tverrfaglig samarbeid ikke er en oppgave, men mer en metode for å løse oppgaver.

Når vi snakket om rutiner som de var fornøyd med, håpet jeg på å få opp en liste med kriterier for godt samarbeid. Den ene SPT-lederen svarte at de var fornøyd med at det blant annet var lett å få ting gjort, lett å få til avtaler. Spes.ped.koordinatoren pekte på at det hadde vært en utvikling i å få til prosjekter med PPT, og det var takket være SAMTAK. Jeg ser i ettertid at dersom jeg ville hatt en liste med kriterier for godt samarbeid, kunne jeg spurt direkte om det.

Tilslutt spurte jeg om det finnes modeller for godt samarbeid med PPT og om det hadde skjedd konkret utvikling i samarbeidet de siste årene. En SPT-leder sa at det var aldri diskutert eller snakket om modeller i samarbeidet. Hun mente at det hadde skjedd endringer i samarbeidet fordi de hadde nå fast PPT-representant på skolen hver 14.dag og at PPT kom sterkere inn på de laveste trinnene. PPT var også lettere å få tak i.

Den andre SPT-lederen listet opp hvilke samlinger de hadde sammen med PPT. Når vi snakket om endringer i samarbeidet de siste årene, mente hun at det ikke hadde skjedd noen endringer. SAMTAK skulle gi bedring, men det ble ikke slik i praksis. Her fant jeg en informant som hadde mye kunnskap og kjennskap til SAMTAK.

4.2.3 De ulike rektorene ved skolene om samarbeid og samhandling

En rektor sier det slik om samarbeid og samhandling er det samme:

”Samarbeid er veldig tett. Samarbeider du, er du likeverdige partnere og respekterer hverandre. Samhandling er noe av det samme.. Det er veldig godt samarbeid med PPT.. Vi samhandler på en god måte. Samarbeid og samhandling er to forskjellige ord, men de hører sammen. Samhandling krever godt samarbeid. Samarbeidet blir tettere nå, dermed blir samhandling bedre”.

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

”Opplever det nå mer og mer positivt. En er blitt mer likeverdige”.

Fortell om rutiner dere er fornøyd med?

”PPT har faste dager som de kommer her. Da vet vi hvordan vi innretter oss. De gjør direkte avtaler med den enkelte lærer. Det er lett å få kontakt med PPT”.

Finnes det modeller for utvikling av samarbeidet med PPT?

”Det begynte for flere år siden med samarbeid, med forebyggende tiltak. PPT kom inn på systemnivå, ikke individnivå. Når vi er uenig, er det lett å drøfte spørsmål med PPT”.

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

”Det ble satt i gang skolering(kurs) for noen år siden. Nå har det blitt mer forebygging enn reparasjoner”.

En annen rektor sier noe om samarbeid og samhandling er det samme

”Det er ikke det samme. For å få til samhandling må vi ha et samarbeid i bunnen. Det er skole og PPT som begge kan skape og hindre samarbeid. Ansvaret ligger på begge. Det må gjennomsyre både skole og PPT. Gjensidig ansvar har vi begge”.

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

”Vi opplever godt samarbeid med PPT. De gir oss veiledning”.

Fortell om rutiner dere er fornøyd med?

”Vi har et team vi kan få tak i. Vi kunne hatt en fast dag..”

Finnes det modeller for utvikling av samarbeidet med PPT?

”Jeg tenker at du er nødt til å tenke på system og relasjoner. Det burde vært laget et system med en dag for samarbeid. Men vi er kommet langt på vei i arbeidet med det spesialpedagogiske arbeid”.

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

”Det som er mest tydelig er den direkte oppfølgingen av arbeidet mot PPT-teamet som arbeider”.

4.2.4 Drøfting av funnene:

Selv om samarbeidet er godt, kan det likevel være tungt, vanskelig og rett og slett hardt arbeid (Davis, 1995), men vi spiller på lag og kan ha opparbeidet oss gode relasjoner underveis. Jeg mener at å opparbeide seg gode relasjoner alltid må være målet vårt. Det arbeider vi mot, for at vi skal kunne lykkes i samarbeidet.

Rektorene var med på å svare om samarbeid og samhandling var det samme slik: Den ene rektoren svarte at samarbeid er veldig tett. Samarbeider du, er du en likeverdig partner og vi gir hverandre respekt. Samhandling er noe av det samme, mente hun. Samarbeid og samhandling er to forskjellige ord, men de hører sammen. Samhandling krever godt samarbeid. Dersom samarbeidet blir tettere, samhandler vi bedre. Hun understrekte at det er veldig godt samarbeid med PPT og at skolen opplevde samarbeidet mer og mer positivt og de var blitt mer likeverdige. Mente hun at de i SPT var blitt mer likeverdig med PPT, eller mente hun at de på skolen var blitt mer likeverdige med PPT? De på skolen må være lærerne som hun mente her. Jeg mener jeg hørte at hun mente det var i arbeidet mellom SPT og PPT, fordi det på skolen er d

---

SPT og PPT som arbeider nærmest, og jeg vil da tro at det er dette hun mener med å arbeide tett. Den andre rektoren sa at samarbeid og samhandling er ikke det samme. For å få til samhandling må vi ha et samarbeid i bunnen. Både skole og PPT kan begge skape og hindre samarbeidet. Ansvarer som begge har må gjennomsyre både skole og PPT. Rektor her pekte på at de opplevde et godt samarbeid med PPT, og PPT gir skolen veiledning. Davis (2000) og Spurkeland (2005) peker her på noe av det samme. De trekker frem at vi kan hente frem vilje til å tilgi og begynne på nytt i å bygge trygge relasjoner. Dersom du i tillegg kan få være en likeverdig partner og vise hverandre respekt, letter det samarbeidet. Jeg ser at også her i samtalene blir ordene samarbeid og samhandling brukt om hverandre og er vanskelig å skille, selv for de som setter opp definisjoner. At ordene hører sammen kan jeg være enige i.

Når vi snakket om rutiner de var fornøyd med i samarbeidet, listet de begge opp de nye rutinene. Disse er at PPT har fast besøksdag, PPT er lett å få tak i og at PPT også kunne ta direkte kontakt med enkeltlærere og alle visste hva de skulle gjøre. En av rektorene ønsket seg en mer fast dag med PPT, men understreket at PPT var tilgjengelig. Videre snakket vi om hvorvidt det finnes modeller for utvikling av samarbeid med PPT. Her mente begge rektorene at vi må tenke system og relasjoner. I dette systemet burde det vært lagt inn en fast dag med PPT. Konkrete modeller ble det ikke snakket om, begge rektorene var mer opptatt av hva de hadde fått til, og den ene rektoren sa at de var kommet langt på vei i arbeidet med det spesialpedagogiske arbeidet.

Vi avsluttet med å snakke om det i de siste årene hadde skjedd noen konkret utvikling i samarbeidet. Den ene rektoren sa at det som er mest tydelig er den direkte oppfølgingen av arbeidet vårt hos PPT. Den andre rektoren sa at det begynte for flere år siden med samarbeid om forebyggende tiltak. PPT kommer nå mer inn på systemnivå og mindre inn på individnivå. Det har også blitt satt i gang kurs eller skolering som hun sa. Her kom det ikke klart frem hvem det var kurs for eller hvem som hadde kursene. I Håndboken for PP-tjensten (2001) finner vi at noen av PPT sine oppgaver er å gi øking av kompetanse på skolene. Jeg tenker her at det kan gjøres ved

å tilby kurs. Men departementet sier også i veiledningshefte at kommunene har et overordnet ansvar ved å øke PPT sin kompetanse. Kan kommunene kalle inn både de som har sine oppgaver i spesialpedagogisk team ved skolene sammen med PPT for jevnlig å sette spesialpedagogikk på dagsorden? På den måten kan kompetansen i kommunene heves. Jeg mener at en god løsning kan være å ha regelmessige møter i kommunens regi, for å hjelpe skolen og PPT, slik at felles språk og forståelse bygges opp. Dette vil være med på å øke bedring i samarbeidet.

4.2.5 De ulike PPT-lederne om samarbeid og samhandling

En PPT-leder sier noe om at samarbeid og samhandling kan være det samme:

”Samarbeid er elevenes ve og vel. Uten samarbeid her, kommer vi ikke langt.. Samhandling er felles mål for elevene.. Å handle sammen, gjøre noe sammen for elevene.. Vi skal være eksperter. Som rådgiver er du ekspert på en ting. Vi i PPT er eksperter.. Det er vi som utreder, sakkyndige.. Vi setter ikke noen diagnose. Vi er ikke helse. Vi holder oss til opplæringsloven”.

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

”Det varierer fra skole til skole. På noen skoler er gjerne rektor til stede, noen steder er det rådgiver, inspektører og så videre.. Vi forlanger gjerne at skoleledelsen skal være med”.

Hvordan er Håndboken for PP-tjenesten til hjelp i samarbeidet?

”Barnehagen og skolen har en håndbok og PP-tjenesten har en annen håndbok. PP-tjenesten sin håndbok har vært den samme i flere år. Vi har laget en egen del. Skolen skal ha en samarbeidsavtale mellom skolen og PPT.. Den nye ”Håndboken for PP-tjenesten” er til god hjelp i samarbeidet mellom skolen og PPT..”

Hvilke modeller ligger i bunnen hos dere for utvikling av samarbeidet?

”Min egen modell. Jeg har vært mange år i denne tjenesten. Jeg har sett hva som er nødvendig. I en annen bydel lagde jeg en modell med faste rutiner. Etter jeg begynte her, arbeider vi i team. Jeg lagde oppsettet. Det er viktig med rutiner og strukturer. Jeg har erfaring på hva som fungerer og hva som ikke fungerer”.

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

”Jeg har vært her i noen år. Vi har endret struktur. Vi har samarbeid med helsesøster, helseteam og så videre.. Vi er gode på en del ting.. Vi kan tilby hjelp. Hvis ikke strukturen fungerer innad, får vi problemer utad. Har skolen en god ledelse, har vi alle muligheter for samarbeid. At hver organisasjon har en god indre struktur er viktig. Det å være tydelig er viktig. Vi har en vei å gå i arbeidet. Vi må satse på å hjelpe der elevene er på laveste nivå”.

Den andre PPT-lederen sier noe om at samarbeid og samhandling er det samme:

”For meg er samhandling og samarbeid mye det samme. Vi er helt avhengig av samarbeid med skole og hjem. Vi må ha gode strukturer for å ha en god samhandling. Vi har brukt mye krefter på dette. Jeg kan ikke skille disse to begrepene. Samhandling er et overordnet begrep. Samarbeid er gjerne strukturene vi arbeider etter. Er det ikke godt samarbeid så blir rådgivningen dårligere. Å drive rådgivning uten samarbeid er vanskelig”.

Hvordan opplever dere et godt samarbeid?

”Det er veldig forskjellig. Jeg opplever ett godt samarbeid på alle nivå fra rektor og nedover. I dag er rektor mye mer involvert i samarbeid angående de ulike elevene”.

Hvordan er Håndboken for PP-tjenesten til hjelp i samarbeidet?

”Du kan ikke se Spes.ped.-håndboken slik. Vi hadde lært om utviklingsarbeid når den nye håndboken kom i 2001. Vi har utviklet dette videre og tilpasset det

i kommunen. Vi har drevet med kompetanseheving. Vi har drevet med kursvirksomhet, prosjekter sammen med.. Vi har arbeidet mye med tilpasset opplæring i spesialundervisningen. Strategiplanen gjelder for det spesialpedagogiske arbeid, rent generelt”.

Hvilke modeller ligger i bunnen hos dere for utvikling av samarbeidet?

”Vår modell er dette med faste møter om høsten. Vi har fått ideer fra andre kontorer. Det er viktig at vi er tidlig inne.. Det å bygge relasjoner er viktig for oss. Det er ingen spesiell teori i bunnen”.

Har det skjedd konkret utvikling i dette samarbeidet de siste årene?

”Ingen dramatisk utvikling.. Det har vært et stabilt samarbeid med skolene.. Det har ikke skjedd noen store endringer. Det som kan skape problemer er ressursbesparelsene for oss.. Det er viktig at vi har ett felles tankegods når det gjelder arbeidet.. Skolene tenker at PPT kan hjelpe dem å få mer ressurser.. Viktig med felles tankegods i bunnen. Hos oss er det relasjoner mellom oss og de enkelte skolene som er viktig.. Høstmøtet var nytt for noen år siden. Det går helt konkret inn på samarbeidet”.

4.2.6 Drøfting av funnene:

I en omtale om samhandlingsreformen (B.T, 2009) fant jeg uttrykket at samhandling er å bygge bro mellom de samarbeidende parter. De samarbeidende parter i min oppgave er SPT og PPT, men mange andre parter er nevnt av informantene og på toppen finner vi stat og kommune.

Under målet for oppgaven min sa jeg at jeg har stor tro på at det finnes og kan skapes gode løsninger for et godt samarbeid mellom det spesialpedagogiske team og deres PPT-kontor. Vi fortsetter nå med å høre på PPT-lederne sine tanker rundt dette om samarbeid og samhandling er det samme. Den ene PPT-lederen sa at samarbeid er elevenes ve og vel og at samhandling er felles mål for elevene. Å handle sammen er å

gjøre noe sammen for elevene. Den andre PPT-lederen sa at for henne var samhandling og samarbeid mye det samme. De er helt avhengig av samarbeid med både hjem og skole. Hun mente at de hadde gode strukturer for å ha en god samhandling. Samhandling er et overordnet begrep. Samarbeid er gjerne strukturene vi arbeider etter. Hos alle informantene ble det refleksjoner frem og tilbake rundt disse to begrepene. På den ene siden brukte alle det om hverandre, på den andre siden reflekterte de seg frem mot en løsning, men falt tilbake på at begge ordene hørte sammen. Jeg ser at det er vanskelig å slå dette fast. Selv teoretikerne, som jeg har sagt tidligere, bruker de samme ord når de blant annet skal definere begrepene. Kanskje det er nettopp her vi finner broen som vi ønsker å bygge mellom de samarbeidende partene. Håndboken for PP-tjenesten (2001) sier at god samhandling mellom PPT og skolen forutsetter at begge parter har en felles forståelse. Dette snakket vi om flere ganger. Begge PPT-lederne tar med at de driver rådgivning i samarbeidet sitt. Den ene PPT-lederen sier at PPT er eksperter. Som rådgiver er PPT ekspert på noe og de utreder og skriver sakkyndige rapporter. De holder oss til opplæringsloven. Den andre PPT-lederen sier at dersom det ikke godt samarbeid, blir rådgivningen dårlig. Å drive rådgivning uten godt samarbeid er vanskelig. Begge PPT-lederne opplever samarbeidet forskjellig og varierende fra skole til skole, men sier det er viktig at administrasjonen er med på møtene.

Vi snakket videre om hvordan Håndboken for PP-tjenesten (2001) har vært til hjelp i samarbeidet. Den ene PPT-lederen fortalte at skole og barnhage har en håndbok, og at PPT har en annen håndbok. Hun pekte på at håndboken for PPT hadde vært den samme i flere år. Skolene har en samarbeidsavtale mellom skolen og PPT. Hun avrundet med å si at den nye Håndboken for PP-tjenesten er til god hjelp mellom skolen og PPT. Her oppdaget jeg at det var snakk om mange håndbøker som jeg har nevnt før. Når jeg begynte min oppgave var utgangspunktet at PP-tjenesten hadde fått en ny håndbok med retningslinjer og forskrifter for arbeidet sitt. Underveis lærte jeg at det ble lagt ulikt vekt på dette.

Den andre PPT-lederen mente at vi ikke skulle se på Håndboken for PP-tjenesten slik, og forklarte at de jobbet med utviklingsarbeid før håndboken kom. Det hadde de fortsatt med det i samarbeid med sin kommune. Hun listet så opp hva utviklingsarbeidet inneholdt. Videre fortalte hun at de hadde en strategiplan generelt.

Når jeg snakket om hvilke modeller som ligger i bunnen for et godt samarbeid, sa den ene PPT-lederen avgjort at det var hennes egen modell. Hun begrunnet dette med lang erfaring i arbeidet og at erfaringene hennes hadde vist hvor viktig det er å lage gode rutiner og strukturer. Nå samarbeider de i team. Den andre PPT-lederen sa at deres modell er dette med faste høst-og vårmøter. Videre er det viktig å bygge relasjoner, men vi har ingen spesiell teori i bunnen. Når vi ser mer på modellene hos Davis og E.O.Eriksen kan vi muligens se at PPT-kontorene jobber seg frem mot Partnerskapsmodellen eller Vekstmodellen. Vi kan også se trekk fra Ekspertmodellen, men i samtalsens løp blir det visket noe ut. Jeg er klar over at vi i skole og mest i barnehage har i mange år har vært preget av det jeg her vil kalle for taus kunnskapssyndromet. Derfor vekker det oss opp når vi må pendle tankene om vårt daglige arbeid inn på et faglig begrunnet ståsted. Jeg tror det er sunt å tenke høyt sammen. Mine tanker er at vi er alle på vei, ellers skjer det vel ingen utvikling.

Vi avsluttet dette punktet med om det hadde skjedd noen konkret utvikling i de siste årene. Den ene PPT-lederen listet opp hvem de samarbeidet med og hvilke typer hjelp de kunne tilby. Den andre PPT-lederen mente at det ikke hadde skjedd noen dramatisk utvikling, ingen store endringer.

4.3 Tema 3: Mulige løsninger eller tiltak?

4.3.1 Ledere for skolenes spesialpedagogiske team om mulige løsninger eller tiltak

En SPT-leder sier det slik om å lykkes i samarbeidet:

”Det med faste møter kommer fra PPT, men vi kommer med konkrete ønsker. PPT gir råd og veiledning i vanskelige saker. For å få til et godt samarbeid er god kommunikasjon viktig. Jeg oppfatter at det er enkelt her. Vi har få personer å forholde oss til”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”Kanskje PPT har endret seg. Jeg føler at skolen er den samme. Skolen og rektor lager eventuelle endringer. Rektor er åpen for nye ideer.. Vi begynte med at det ikke skulle være faste lærebøker. Vi har nå faste lærebøker i noen fag, etter lærerenes ønsker. Det er de to siste årene at dette skjedde. Vi hadde en undersøkelse for noen år siden om vi kunne fange opp elever i en tidligere fase. Det var så tidkrevende at den ble lagt bort”.

Den andre SPT-lederen svarte slik om å lykkes i samarbeidet:

”Vi lykkes når elevene og foreldrene er fornøyde. Det er sammensatte tiltak utover skoledagen.. Å konsultere PPT er greit og skolen har fått frem gode rutiner. Jeg ser noen fremskritt og jeg synes det fungerer greit i dag. For å få til et godt samarbeid er det kapasiteten rundt omkring som er viktig”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”Vi i skolen har endret oss på flere områder med å lage alternative undervisningsopplegg og å kunne samarbeide med andre. Utfordringene har økt. Nei, SAMTAK har ingenting å si, for PPT er uendret. Det er manglende kompetanse i PPT. Hva kunne jeg i psykologi og ledelse? Plutselig skal vi arbeide annerledes. Det forutsetter at vi begge kan bruke systemet”.

4.3.2 Drøfting av funnene:

Jeg har stor tro på at det finnes og kan skapes gode løsninger for et godt samarbeid mellom det spesialpedagogiske teamet og deres PPT-kontor.

Hvordan og hvorfor har det skjedd endringer i samarbeidet mellom PPT og skolen? Vil jeg finne tradisjonelt og/eller nyutviklet organisasjonsarbeid? Hvilke løsningsmuligheter finner jeg? Hvilke kriterier finner jeg som grunnlag for godt samarbeid?

Dette var noen av de spørsmålene som jeg stilte meg selv under arbeidet med oppgaven. Jeg ser nå at noen av svarene begynner å ta form. Vi tar nå frem spørsmålene om hva informantene sier om å lykkes i samarbeidet. Den ene SPT-lederen svarte med at skolen deres har lykket seg med å få faste møter med PPT og at PPT gir råd og veiledning til skolen i vanskelige saker. For å få til et godt samarbeid er god kommunikasjon viktig.

Den andre spes.ped.koordinatoren sa at de lykket seg når elever og foreldre er fornøyde. Skolen har fått frem gode rutiner og det går greit å konsultere PPT. De ser tydelige fremskritt i samarbeidet, men kapasiteten rundt omkring er viktig for oss. Hvordan det har skjedd endringer hos skole og PPT mener jeg at vi ser i svarene til informantene, selv om de noen ganger ikke helt ser det selv. Egenvurderingen deres er interessant. Den ene gruppen så heller at den andre gruppen hadde gjort forandringer gjentatte ganger.

Har SAMTAK (2003) hatt noe å si for utviklingen? Har det skjedd endringer de siste årene eller kan vi stille dette spørsmålet opp som før og nå? Den ene SPT-lederen mener at PPT kanskje har endret seg, men skolen er den samme. Likevel poengterte hun at skolen og rektor lager eventuelle forandringer fordi rektor er åpen for nye ideer. Her ser vi igjen dette at den ene gruppen mener at de andre har forandret seg. SAMTAK ble ikke nevnt her.

Den andre spes.ped.koordinatoren mente at skolen hadde endret seg på flere måter også i måten å samarbeide med andre på. Når vi samtalte om SAMTAK hadde noe å si for endringer i samarbeidet, gjentok hun det var sagt tidligere i intervjuet, at SAMTAK ikke hadde hatt noe å si for PPT. Hun sa videre at plutselig skulle alle arbeide annerledes, hvilket forutsetter at begge organisasjonene kan bruke systemet.

Om vi kan si at de her jobber tradisjonelt eller driver med nyutviklet organisasjonsarbeid er vanskelig å si noe om. Jeg mener å se en tendens til at begge parter er på vei mot en endring i sitt samarbeid. I kap.4.4 velger jeg å oppsummere spørsmålene om hvilke løsningsmuligheter i samarbeidet og hvilke kriterier som er viktig i samarbeidet mellom SPT og PPT. Dette gjør jeg for å vise en bedre oversikt over de funn som kom frem.

4.3.3 Rektorene ved skolene om mulige løsninger eller tiltak

En rektor sier noe om det å lykkes i samarbeidet:

”PPT går inn i klassene, slik at lærerne får direkte veiledning.. Vi har lykket i å snakke samme språk. Vi kan sitte sammen med PPT (viser et skjema). Her lager vi en oversikt over elevene med paragraf 5.1 tiltak, ekstra tiltak, bruk av norsk 2, elever med spesielle behov, assistenttimer pluss ekstra styrking inn på trinnet. PPT kan stole på oss når de ser denne oversikten, slik at de unngår å bruke paragraf 5.1 for mye. Våre fremskritt er at vi merker at vi samhandler på en bedre måte og vi kan forebygge mer og unngår å bruke paragraf 5.1”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”PPT har snudd i måten å tenke på og de har kommet mer inn på systemnivå i stedet for individnivå. Vi har kommet på offensiven med å dreie inn på systemnivå enn individnivå.. Vi har nok endret oss. PPT har endret seg mest i bruken av ressurser. Den største endringen har vært hos PPT. SAMTAK har hatt mye å si for arbeidet med PPT de senere år og det ble stilt krav fra departementet. Systemet kan skape åpenhet til samarbeid. Det avgjørende er personene”.

Den andre rektoren sa det slik om å lykkes i samarbeidet:

”Vi har lagt til rette for tidlig møte med PPT. Vår kontaktperson er tidlig ute. Et høstmøte og et vårmøte med PPT er viktig. PPT kommer til skolen.. Vi har

lagt til rette for en møteplass med PPT. Jeg ser klarere at vi trenger å legge rammer for relasjonstid, tid for samarbeid og gjensidig informasjon. Skolen har endret seg litt. Skolen har fått flere elever. PPT har ikke endret seg”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”Jeg tror SAMTAK har hatt noe å si. Den klarte å få positivt til å forstå at PPT er en del av skolen.. Det er et behov for blick til den enkelte. SAMTAK var en positiv prosess som skapte mer forståelse for hverandre. Du skulle ikke ha for mange enkeltvedtak i spesialundervisningen. Vi skulle utnytte ressursene mest mulig. Det var en god tanke. Ideelt sett skulle vi hatt kompetansen til PPT tilgjengelig hele tiden. Derfor har vi BUP med flere.. PPT og BUP er som legespesialister”.

4.3.4 Drøfting av funnene:

Hvordan og hvorfor har det skjedd endringer i samarbeidet mellom PPT og skolen?

Vil jeg finne tradisjonelt og/eller nyutviklet organisasjonsarbeid? Hvilke løsningsmuligheter finner jeg? Hvilke kriterier finner jeg som grunnlag for godt samarbeid?

Vi lar rektorene få det nest siste ordet om hva de mener om at de har lyktes med i samarbeidet. Den ene rektoren hadde en klar oversikt over skolens og PPT sine fremskritt. PPT går inn i klassene og veileder lærerne direkte. Vi har lyktes i å snakke samme språk. På skolen vår har vi laget et skjema som gir oss full oversikt over hvordan vi fordeler de spesialpedagogiske ressursene. På denne måten får PPT se hvordan vi prioriterer. Videre sier hun at deres fremskritt er at de merker at de samarbeider på en bedre måte og kan forebygge mer. Dette er også intensjonen i opplæringsloven (2003) at alle elever har rett på tilpasset opplæringen. Dette alene er med å forebygge arbeidet i skolen. Jeg mener at dette legger til rette for at PPT kan gå inn å hjelpe skolen på systemnivå i stedet for å arbeide på individnivå. Selvsagt må begge deler ivaretas med en viss balanse (St.meld.nr.23).

Den andre rektoren sa at de hadde lagt vekt på å få et tidlig møte med PPT i oppstarte av skoleåret, for å lykkes i samarbeidet. Videre holdt de fast på høst- og vårmøtene med PPT. Det er også viktig at PPT kommer til skolen. De ser nå klarere at de trenger å legge rammer for relasjonstid, tid for samarbeid og gjensidig informasjon med PPT. Dette sier også Håndboken for PP-tjenesten (2001). Skolen har endret seg litt ved at de blant annet har fått flere elever, men PPT har ikke endret seg, mener rektor. Spurkeland (2005) og Davis (2000) peker også på at det er viktig å snakke felles språk, forstå hverandre, ta tid til relasjonsbygging. Her ligger en felles plattform og venter. Dette er et viktig fundament i brobygging.

Har SAMTAK noe å si for den utviklingen som skjer eller som ikke skjer? Den ene rektoren svarte at PPT har snudd i måten å tenke på ved å satse mer på system og mindre på individ. Jeg ser også her at de på skolen er med på å gjøre denne snuoperasjonen innenfor det spesialpedagogiske arbeid. Rektor peker videre på at PPT har endret seg mest i bruken av ressurser. Rektor gir SAMTAK mye av æren for forandringene innenfor PPT-organisasjonen. Gjennom SAMTAK har det blitt stilt krav fra departementet. Systemet kan skape åpenhet til samarbeid. Det avgjørende her er personene, sa han. Spurkeland (2005) og Martinsen (2000) snakker om at vi kan oppleve at et samarbeid kan være personavhengig. Noen vil ha makt og noen kan hindre fremgang. I dialog kan man trene opp evnen til å lytte, å se og ha vilje til å følge reglene i en samarbeidsmodell som Davis (2000) og E.O.Eriksen (1993) løfter frem. Jeg mener at mye av dette kan læres om vi har vilje til å få bli lært opp av dyktige veiledere.

Hvis vi spør før og nå, hva har skjedd og har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen? Den andre rektoren mente at SAMTAK har hatt noe å si for utviklingen av samarbeidet hos dem. SAMTAK klarte å få positivt til å forstå at PPT er en del av skolen. SAMTAK var en positiv prosess som skapte forståelse for hverandre. Han listet opp noen forandringer og avrundet med å si at de ideelt sett skulle hatt kompetansen til PPT tilgjengelig hele tiden. Jeg mener å se at brobygging mellom de ulike aktørene er i gang her.

4.3.5 PPT-lederne om mulige løsninger eller tiltak

En PPT-leder sier noe om hvordan de lykkes i samarbeidet:

”Jeg tenker vi har lykkes og at vi har et godt samarbeid. Vi går framover og av og til litt tilbake. Det er viktig med en skriftlig samarbeidsavtale”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”Vi har lykkes med det meste. Vi har fått gode relasjoner med skolene. Skolen har endret seg i samarbeidet med mer tillitt og tilgjengelighet. SAMTAK har ikke hatt noe å si her. Vi har ikke tenkt på SAMTAK. Kunnskapsløftet krever at vi har nærhet til brukeren. Det har vært viktig, og vi skal være tilgjengelig”.

Den andre PPT-leder sier noe om det å lykkes i samarbeidet:

”Vi tror at kontaktpersonene er viktige. Vi bør sitte i Pedagogisk Forum. Vi sitter i styringsgruppen. Vi vet om de tema som blir tatt opp, og satsningsområdene for skolene er viktig at vi vet.. Vi er avhengig av gode rutiner. De siste årene er vi kommet videre med tilmeldingsprosedyrer for PPT. Dermed blir ventelisten mindre. Vi arbeider hele tiden med bedre strukturer. Vi klarer langt fra å rekke våre mål. Vi er for få i forhold til behovet. At ikke skolene er mer frustrert forundrer meg. Skolene er fornøyde med fast kontakt. Det er viktig at vi har felles forståelse.. Forpliktelse er viktig begge veier”.

Før og nå – Hva har skjedd? Har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

”Vi har ikke blitt flere ansatte. Kommunen har dårlig økonomi. Vi har realistiske forventninger til hverandre i PPT og i skolene. Vi har ikke nok ressurser, derfor har vi ikke fått mere negative tilbakemeldinger. Dette med tilpasset opplæring for alle, legges mye mer vekt på nå enn før. Vi ser differensierte leseplaner og så videre.. Her har skolene endret seg. Vi tenker nå

på tilpasset opplæring for alle. Vi i PPT trenger å ha mindre spesialundervisning når vi har mer tilpasset opplæring. Dette må vi legge mer vekt på. Alle barn har rett på tilpasset opplæring. PPT har endret seg med å gi ytterligere hjelp her. Jeg tror SAMTAK har vært med til å bidra til den positive utviklingen. Kommunen satte SAMTAK i system. Vi var kommet langt før SAMTAK, slik at SAMTAK ble et ekstra løft. Vi har i større grad gått inn i systemutviklingen mer generelt. Vi la vekt på kompetanseheving”.

4.3.6 Drøfting av funnene:

Vi lar PPT-lederne få det siste ordet om hva de mener om at de har lykket i samarbeidet. Den ene PPT-lederen svarte klart at hun tenker at de har lykket i samarbeidet. De opplever at det går fremover, men av og til går det litt tilbake. Det er viktig med skriftlig samarbeidsavtale med skolene.

Den andre PPT-lederen listet opp positivt hva de gjort helt pratisk med ulike møter og kurs som også er beskrevet tidligere. De hadde fått tilbakemelding fra skolene at de var fornøyd. Likevel tok PPT-leder frem nedbemanningen som var skjedd hos PPT, og sa at de langt fra kunne rekke alt arbeid i forhold til behovet. At skolene ikke er mer frustrert forundrer henne, sa hun. Videre avsluttet hun med at det er viktig med felles forståelse. Vi har forpliktelse begge veier. Jeg mener å se en gjennomtenkt egenvurdering med evne til å evaluere eget arbeidsområde på begge disse arbeidsplassene.

Hvis vi spør før og nå, hva har skjedd og har SAMTAK hatt noe å si for utviklingen?

Den ene PPT-lederen var fornøyd og pekte på at de hadde lykket. Hun mente at de hadde et godt samarbeid og en god relasjon med de enkelte skolene. Skolene har endret seg i samarbeidet med mer tillit og tilgjengelighet. Hun mente også at SAMTAK ikke hadde noe å si her. Hun sa at de ikke hadde ikke tenkt på SAMTAK. Hun mente at Kunnskapsløftet krevde at de er nær brukeren (Opplæringsloven og St.meld.23).

Den andre PPT-lederen reflekterte over spørsmålet og konkluderte med å si at de ikke er blitt flere ansatte, fordi kommunen har dårlig økonomi. De er blitt mer realistiske i forventningene til PPT og skolene. Videre mente hun å tro at SAMTAK har vært med på å bidra til den positive utviklingen. Kommunen satte SAMTAK i system. PPT var kommet langt før SAMTAK, slik at SAMTAK ble et ekstra løft for de i arbeidet. De legger mer vekt på systemutvikling og kompetanseheving nå. Jeg mener å se her, som det står i evalueringen av SAMTAK, at det viktigste samtak er det som skjer etterpå.

4.4 Veien videre - Oppsummering

For å få bredde i svarene på min problemstilling gjennomførte jeg til sammen seks intervju. Nå ved veis ende, ser jeg at det kunne vært nok med tre intervju for å få svar på min problemstilling. Men jeg ser også klart at jeg fikk et større utvalg i svarene og jeg mener det kom frem flere nyanser gjennom mine seks informanter når det gjaldt å finne tydelige kriterier og gode løsninger for et godt samarbeid. Det var også interessant å finne ut at det hadde skjedd tydelige endringer etter SAMTAK, selv om ikke alle så likt på dette.

Jeg vil nå kort oppsummere kriteriene og de gode løsningene i et godt samarbeid mellom spesialpedagogisk team i skolen og pedagogisk psykologisk tjeneste. Videre vil jeg ta frem de endringene som jeg fant i min forskning hos mine seks informanter. Tilslutt vil jeg også nevne noe som jeg fant lite informasjon om.

Kriterier for godt samarbeid:

- Viktig for skolene med en fast kontaktperson fra PPT.
- Viktig med faste møter med PPT i SPT, hver 14.dag eller hver måned.
- Viktig med en felles forståelse og kunne snakke samme språk i samarbeidet.
- Viktig å ha respekt for hverandre.

-
- Viktig å bruke hverandres kompetanse.

Gode løsninger i et godt samarbeid:

- PPT kaller inn til et høst- og et vår møte med skolene.
- PPT inviterer skolene til kurs og kompetanseheving.
- PPT får kompetansehevingskurs fra stat og kommune.
- PPT kommer til skolen med kurs i for eksempel: Tegn til tale, adferdskurs eller lignende.
- At en skole har utarbeidet et skjema som gir god oversikt til PPT om hvordan de fordeler ressursene til elevene på skolen sin.
- At en skole har en miljøterapeut fra sosialkontoret, som gir veiledning om adferdsvansker til både lærere og foreldre
- At en skole har en overgangsplan for bh/skole og skole/ungd.sk.
- At skolen inviterer PPT til å bli med på sine planleggingsdager.

Endringer i samarbeidet de siste årene i skolen og hos PPT:

- Skolen hadde endret seg de siste årene etter SAMTAK, med å jobbe mer med tilpasset opplæring til alle elever.
- PPT hadde endret seg de siste årene etter SAMTAK, med å jobbe mindre på individnivå og mer på systemnivå i skolen.

Videre fant jeg lite informasjon om *det doble blikk* og bruk av ulike modeller i min forskning.

Det doble blikk: (jmf.kap2:16). Å bli kjent med Kari Martinsen sin forskning rundt omsorgsfilosofi har gjort meg interessert i om jeg kunne finne noen av hennes tanker, der vi i skolen og PPT vil skape et godt samarbeid på vår arbeidsplass. Når jeg spurte

informantene hvordan de *ser på* hverandre når de deltar på samme møte, mener jeg at de ikke forsto hva jeg mente eller de svarte ikke direkte på dette. Noen sa at de ikke forsto hva jeg mente, andre fortalte om de andre sin kompetanse. Det kan være at det jeg spurte om var en helt ny tanke. En annen grunn for at de svarte som de gjorde kan være at de misforsto spørsmålet. Min selvkritikk er at spørsmålene mine ikke var tydelige nok. Går det an å tenke Martinsen sin filosofi videre inn i en samarbeidsmodell, der vi kan se vekstmuligheter i en vekstmodell slik vi finner det hos E.O.Eriksen (1993).

Ulike modeller for godt samarbeid: (jmf.kap.2:19) Når jeg spurte mine informanter om hvilken modell som lå i bunnen for å bygge et godt samarbeid, svarte noen at det lå ingen spesiell teori i bunnen hos dem. Noen svarte at de brukte sin egen modell, det å bruke sin erfaring og å lage en fast struktur å bygge arbeidet på. Andre igjen svarte at de ikke hadde noen slik modell, men de hadde håndbøker.

Konklusjonen kan vi finne under taus kunnskap (jmf.kap.2:21). Når det gjelder samtalen rundt modeller og hvordan *se på* hverandre i samarbeidet kom det ulike svar, men når vi snakket sammen videre, kom det frem en del svar som kan lede oss inn på tankene om taus kunnskap.

5. Avslutning

Innledningsvis tok jeg frem Befring sine ord om å forske: *”Forskning er å orientere seg inn i eit uoversiktlig terreng for å oppdage, kartlegge og analysere med det utvettidige formål å lære noe nytt – å vinne innsikt.”* (jmf.s.3). Det er ikke nok å bare være nysgjerrig på nye ting og å være kreativ, utforskende og lærende, sier Befring videre. En forsker trenger også allsidig kvalifikasjoner og kunnskap om metoder og hjelpemidler som kan være relevante for å fullføre forskningen faglig seriøst.

Formålet var å lære noe nytt og vinne innsikt. Jeg blir ydmyk når informantene tar meg med inn i sin livsverden på sin arbeidsplass og er med på å lære meg noe nytt og å øke min visdom rundt dette tema. Takk for gode samtaler, hjelpsomhet og velvillighet. Uten dere ville jeg stått tomhent tilbake.

Det viser seg at uttrykket ”Spesialpedagogiske team” blir sjelden brukt i litteraturen jeg fant. SPT ble underforstått satt i en samleboks under skolen/rektor. Men på innsiden av skolen er Spesialpedagogiske team lærerernes inngangsport til et fruktbart samarbeid med PPT, til det beste for barnet i klasserommet.

Som avslutning vil jeg ta med Kristin Halvorsen sine refleksjoner rundt Stortingsmelding nr.18-”Læring og felleskap”, 8.april 2011 (Spesialpedagogikk nr.4-2011). *”Meldingen kommer med helt nye utfordringer til PP-tjenesten”,* sier Kristin Halvorsen. *”Det må bygges et godt lag rundt lærerne som håndterer en mangfoldig elevgruppe”.*

6. Kildeliste

Befring, Edvard (2002): *Forskningsmetode, etikk og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Befring, Edvard (2006): *Spesialpedagogisk utsyn – læring og oppvekst*. Oslo: Cappelens Akademiske Forlag

Bergens Tidende (2009): *Samhandlingsreformen, side 29*. Torsdag 11.juni.

Brydøy, Unni H. (1999): *Spesialpedagogiske team i grunnskolen*. Oslo: Universitet.

Bø, I. og Helle, L. (2002): *Pedagogisk ordbok*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dalen, Monica (2004): *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget.

Davis, Hilton (2000): *Rådgivning til foreldre med kronisk syke og funksjonshemmede barn*. Oslo: Pensumtjenesten, Ad Notam Gyldendal A/S.

Eriksen, Erik Oddvar (1993): *Den offentlige dimensjon*. Bergen: TANO forlag.

Faglig enhet for PP-tjenesten (2001): *Håndbok for PP-tjenesten*. Oslo: Læringssenteret (LS)

Fuglseth, K. og Skogen, K. (2006): *Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag As.

Fylling, Ingrid (2008): *Meget er forskjellig, men noe blir problem. En sosiologisk studie av spesialundervisningens institusjonelle praksis*. Bergen: Universitet.

Glavin, K. og Erdal, B. (2000): *Tverrfaglig samarbeid i praksis*. Oslo: Kommuneforlaget.

Hjulstad, H. og Sødal, L. (2001): *Bokmålsordliste*, 1.utgave. Oslo: Det Norske Samlaget.

Hustad, B. og Fylling, I. (2010): *Bære staur eller løfte i flokk? Evaluering av modellprosjektet "Faglig løft for PPT"*. Bodø: Nordlands Forskning.

Kirke-utdanning og forskningskomiteen (1997-1998): *I Ot.prp.nr.46*. Oslo: Kirke-utdanning og forskningsdepartementet.

Kvale, Steinar (1997): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Lauvås, P. og Handal, G. (2000): *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Lie, T., Tharaldsen, J. E. Nesvåg, S. M., Olsen, E. og Befring, O.O. (2003): *På fruktene skal treet kjennes - Evaluering av Samtak*. Stavanger: Rogalandsforskning.

Læreplan (1996): *Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*. Oslo: Det kongelige kirke- utdannings- og forskningsdepartementet.

Læreplan (2006): *Kunnskapsløftet, læreplanen for grunnskolen og den videregående opplæringen*. Oslo: Utdannings- og forskningsdepartementet.

Martinsen, Kari (2000): *Øyet og kallet*. Oslo: Fagbokforlaget.

NESH (2006): *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: Forskningsetiske Komiteer.

Opplæringslova. *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. Lov av 17. juli 1998 nr.61*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Ryen, Anne (2002): *Det kvalitative intervjuet*. Kristiansand: Fagbokforlaget.

Spesialpedagogikk nr.02.(2007): *Tverrfaglig samarbeid i og utenfor ansvarsgrupper*. Stavanger: Utdanningsforbundet.

Spesialpedagogikk nr.06.(2007): *Førte SAMTAK-programmet til endret arbeidsprofil i PP-tjenesten?* Stavanger: Utdanningsforbundet.

Spesialpedagogikk nr.04.(2011): *Det viktigste laget rundt elevene og læreren*. Stavanger: Utdanningsforbundet.

Spesialpedagogikk nr.05.(2011): *Kristin Halvorsen og PP-tjenesten*. Stavanger: Utdanningsforbundet.

Spurkeland, Jan (2004): *Relasjonsledelse*. Oslo. Universitetsforlaget.

Spurkeland, Jan (2006): *Relasjonskompetanse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Stette, Øystein (2007): *Opplæringslova og forskrifter*. Oslo: PEDLEX Norsk Skoleinformasjon.

Stortingsmelding nr.23 (1997-1998): *Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Den spesialpedagogiske tiltakskjeda og det statlege støttesystemet*. Oslo: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet.

Stortingsmelding nr.47 (2008-2009): *Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid*. Oslo: Det Kongelige helse- og omsorgsdepartementet.

Trulsen, Heidi Iren (2007): *En studie om samarbeid mellom PPT og skolene. Blir ART metoden et hjelpemiddel?* Oslo: Universitet.

Utdannings- og Forskningsdepartementet (2004): *Veiledning om spesialundervisning i grunnskolen og videregående opplæring*. Oslo: Læringssenteret.

Vedeler, Liv (2000): *Observasjonsforskning i pedagogiske fag*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Wangsteen, Boye (2009): *Bokmålsordboka*. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Øverøyen, Anne Mari (1999): *Spesialpedagogiske team. Ressurs eller revir?* Oslo: Universitet.

7. Vedlegg

Vedlegg 1. Informasjonsskriv til informanter

*INFORMASJONSSKRIV vedrørende MASTER I SPESIALPEDAGOGIKK,
FORESPØRSMÅL OM INTERVJU.*

Nesttun 00-07.09.

1. Daglig leder ved PPT kontoret, i N.N. kommune.
2. Rektor ved N.N. skole
3. Leder for spesialpedagogisk team ved N.N skole,

Takk for praten i telefonen og takk for avtalen vi fikk opprettet: mandag..

Mitt navn er Kjersti Ruud og jeg er Masterstudent i Spesialpedagogikk ved ISP, Universitetet i Oslo. Vårt studiested er ved Sandane Studiesenter, Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Faglig ansvarlig: Astrid Askildt og Erling Kokkersvold . Min veileder er Bjørn Hasselgaard ved Høgskolen i Bergen.

Formålet med min masteroppgave og intervjuet er at jeg ønsker å se på samarbeidet mellom PP-tjenesten og de spesialpedagogiske team ved barneskolene. Jeg leter etter løsninger på samarbeidet og spør etter hvilke kriterier som skal til for å få til et godt samarbeid? Videre spør jeg om det har skjedd endringer i samarbeidet de siste årene.

Jeg ønsker å gjennomføre et intervju med daglig leder ved Pedagogisk-psykologisk tjeneste sitt kontor og med en barneskole (1-7) som dere har et godt samarbeid med. På skolene ber jeg om et intervju med rektor **og** et intervju med leder for spesialpedagogisk team ved skolen. Jeg vil henvende meg til 2 ulike kommuner.

Takk for at dere vil være behjelpelig med å svare på mine spørsmål som vi avtalte pr. telefonsamtale.

Intervjuet vil ta ca. 1 time på din arbeidsplass. Videre kan dere få lese intervjuet før jeg gjør ferdig min analyse/drøfting, for å sikre at jeg ikke har misforstått noe. I forskningsarbeidet bruker jeg min private PC, der selve opptaket av våre stemmer vil bli foretatt. Jeg understreker at arbeidet vil bli anonymisert og ingen enkeltpersoner eller skoler vil kunne kjenne seg igjen i oppgaven. Skolen og dine uttalelser vil bli avidentifisert som rektor, leder for spesialpedagogiske team ved skole A og B. Det samme gjelder PPT sitt kontor A og B og kommune A og B. Det er bare jeg som har tilgang til mitt forskningsarbeid på min private datamaskin.

Oppgaven vil bli ferdigstilt 13.11.09, og etter sensur vil alle intervju, opplysninger og transkriberte tekster bli slettet fra min private datamaskin.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at det er frivillig å delta i dette prosjektet og du kan trekke deg når du selv ønsker, uten å begrunne det.

Selv har jeg arbeidet som lærer og spesialpedagog siden 1997 i grunnskolen. I dag har jeg mitt arbeid ved Slettebakken skole i Bergen som rådgiver og spesialpedagog.

Vennlig hilsen Kjersti Ruud.

Mobilnr:.....

e-post: kjersti_ruud@hotmail.com

kjersti.ruud@bergen.kommune.no

Vedlegg 2. Intervjuguide til leder av spesialpedagogisk team**INTERVJUGUIDE****Til leder ved skolens spesialpedagogiske team (SPT)**

- Samtykke erklæring **og** Bakgrunnsinformasjon:
- Presentasjon av intervjuer, informant og oppgavens innhold.
- Anonymisering og oppbevaring av intervjuet / sletter alt når jeg er ferdig i nov-09,
- Henvis til informasjonsskriv. Fortell litt om utdannelsen din.

Tema 1: Litt om skolen, og leder for spesialpedagogisk team og deres organisering av arbeidet i forhold til PP-tjenesten.

- **Fortell om hvordan dere arbeider og planlegger det spesialpedagogiske arbeid ved skolen. I hvilket forum? Navn på forumet. Andre forum?**
- Hvem er med i det spesialpedagogiske team ved skolen her? Hvor mange er med?
- Valgt eller spurt?
- Hvilke faglige kvalifikasjonen har medlemmene i spesialpedagogiske team?
- **Fortell om teamets rutiner og samarbeidspartnere.**
- Hvordan ser dere på de andre samarbeidspartnerne?
- Hva forventer dere av PPT?
- Hvordan informerer dere de andre lærerne om teamets arbeid?
- Tilbakemelding

Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

- **Tenk på hvert ord. Hva forteller det deg i ditt arbeid?**
- Hvordan opplever skolen samarbeidet med PP-tjenesten?
- **Fortell om rutiner du er fornøyd med?**
- Finnes det modeller for utvikling av samarbeid med PP-tjenesten?
- **Har det skjedd en utvikling i dette samarbeidet? (de 4 siste årene)**
- Hva har skjedd? Konkret.

Tema 3. Mulige løsninger eller tiltak?

- **Fortell hvordan dere opplever å ha lyktes i samarbeidet mellom skolen og**
- **PP-tjenesten. Hva har skolen din gjort for denne utviklingen?**
- Ser dere gode fremskritt idag?
- Hva må til for å få et godt samarbeid? Gi forslag.
- **Tenk før og nå, i en 4 års-periode? Hva har skjedd?**
- Har skolen endret seg?
- Har PP-tjenesten endret seg?
- Evt. Har SAMTAK hatt noe å si for denne utviklingen?
- Har du noe du vil tilføye?
- **Avslutning:** Veien videre. Har du en drøm? Avrunding av samtalen

Vedlegg 3. Intervjuguide til rektor

INTERVJUGUIDE

Til rektor ved skolen.

- Samtykke erklæring **og** Bakgrunnsinformasjon:
- Presentasjon av intervjuer, informant og oppgavens innhold.
- Anonymisering og oppbevaring av intervjuet / sletter alt når jeg er ferdig i nov-09,
- Henvis til informasjonsskriv. Fortell litt om utdannelsen din.

Tema 1: Litt om skolen, rektor og deres organisering av

arbeidet i forhold til PP-tjenesten.

- **Fortell om hvordan dere arbeider og planlegger det spesialpedagogiske arbeid ved skolen..**
- Hvem er med i det spesialpedagogiske team ved skolen her? Hvor mange er med?
- Valgt eller spurt?
- Hvilke faglige kvalifikasjonen har medlemmene i spesialpedagogiske team?
- **Fortell om teamets rutiner og samarbeidspartnere.**
- Hvordan ser dere på de andre samarbeidspartnerne?
- Hva forventer dere av PPT?
- Hvordan informerer dere de andre lærerne om teamets arbeid? Tilbakemelding?

Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

- **Tenk på hvert ord. Hva forteller det deg i ditt arbeid.**
- Hvordan opplever skolen samarbeidet med PP-tjenesten?
- **Fortell om rutiner du er fornøyd med?**
- Finnes det modeller for utvikling av samarbeid med PP-tjenesten?
- **Har det skjedd en utvikling i dette samarbeidet de siste årene?**
- Hva har skjedd? Konkret
- Makt – Hindringer - Åpninger

Tema 3. Mulige løsninger eller tiltak?

- **Fortell hvordan dere opplever å ha lykket i samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten.**
- Hva har dere på skolen gjort for dette?
- Ser dere gode fremskritt idag?
- Hva må til for å få et godt samarbeid? Gi forslag.
- **Tenk før og nå, i en 4 års-periode? Hva har skjedd?**
- Har skolen endret seg?
- Har PP-tjenesten endret seg?
- Evt. Har SAMTAK hatt noe å si for denne utviklingen?
- **Har du noe du vil tilføye?**
- **Avslutning:** Veien videre. Har du en drøm? Avrunding av samtalen.

Vedlegg 4. Intervjuguide til leder ved PPT sitt kontor

INTERVJUGUIDE

Til daglig leder ved PP-Tjenesten

- Samtykkeerklæring og Bakgrunnsinformasjon:
- Presentasjon av intervjuer, informant og oppgavens innhold. (*Et lite avgrenset område.*)
- Anonymisering og oppbevaring av intervjuet / sletter alt når jeg er ferdig i nov-09,
- Henvis til informasjons-skrivet.
- Fortell om din utdanning...

Tema 1: Litt om PP-tjenesten sin organisering i forhold til skolen og daglig leder sitt ansvarsområde i dette forholdet.

- **Fortell om PP-tjenesten sitt forarbeid i forhold til deres arbeid i skolen.**
- Hva er dere avhengig av i et slikt arbeid?
- Er håndboken til hjelp for PP-tjenesten i samarbeid med skolen?
- **Fortell** hvordan håndboken gir hjelp til samarbeid.
- Hvordan ser dere på skolen.? Når det gjelder samarbeid? - Tilbakemelding?

Tema 2: Samarbeid eller samhandling?

- **Tenk på hvert ord. Hva forteller det deg i ditt arbeid?**
- Sammen med hvem på skolen opplever dere et godt samarbeid?
- Er samarbeid og rådgivning det samme? Si litt om dette.
- I håndboken er ordet samhandling tatt i bruk, hva tenker du om dette?
- Hvilke modeller ligger i bunnen for utvikling av samarbeidet med skolen?
- **Har det skjedd en utvikling i dette samarbeidet? (de 4 siste årene)** Vær konkret
- Makt- Hinder- Åpning?

Tema 3. Mulige løsninger eller tiltak?

- **Fortell hvordan dere opplever å ha lykket i samarbeidet mellom skolen og PP-tjenesten.**
- Ser dere gode fremskritt idag?
- Hva må til for å få et godt samarbeid? Gi konkrete forslag.
- **Tenk før og nå, i en 4 års-periode? Hva har skjedd der dere lykkes i arbeidet?**
- Har skolen endret seg?
- Har PP-tjenesten endret seg?
- Evt. Har SAMTAK hatt noe å si for denne utviklingen?
- **Har du noe du vil tilføye?**
- **Avslutning:** Veien videre. Har du en drøm? Avrunding av samtalen.

Vedlegg: 5. Samtykke- erklæring**SAMTYKKE- ERKLÆRING:**

Jeg gir herved mitt samtykke til *Kjersti Ruud*,

at jeg er villig til å bli intervjuet i forhold til hennes Masteroppgave.

Jeg er blitt gjort kjent med at intervjuet blir oppbevart på hennes private PC,

og at alt blir anonymisert til kommune A og B, og skole A og B.

Videre er jeg gjort kjent med at intervjuet blir slettet fra hennes private PC

når oppgaven er godkjent i slutten av 2009.

Jeg er informert om at jeg kan trekke meg når som helst, uten grunn, fra prosjektet.

Dato:**Dato:**

-----

*Kjersti Ruud**sign.*

